

MONITOR

ministarstvo odbrane - lice i naličje

BOŠKOVIĆ VOJSKU PRETVORIO U ARENU

**godišnjica obračuna
milivoja katniča sa
konkurencijom u sudu**

RODIĆEV PROCES

**privatno-javno
partnerstvo u zdravstvu**

PLATI ILI ČEKAJ

FOKUS

MINISTARSTVO ODBRANE - LICE I NALIČJE:
Bošković vojsku pretvorio u arenu (Veseljko Koprivica) 8

DANAS, SJUTRA

Blitva, četvrti put (Milan Popović) 11

MONITORING

DALEKO OD EVROPSKIH PROPISA:
Privatnost za povlaštene (Miloš Bakić) 12

POLITIČKA KRIZA U BUDVI U ZAVRŠNOJ FAZI:
Princip ili korupcija (Milena Perović-Korać) 16

SARADNJA DRŽAVE I PRIVATNIH
ZDRAVSTVENIH USTANOVA:
Plati ili čekaj (Predrag Nikolić) 18

DRUŠTVO

POVRATAK AZRE JASAVIĆ:
Na krilima vlasti
(Milena Perović-Korać) 22

GODIŠNJICA IBRAČUNA MILIVOJA KATNIČA
SA KONKURENCIJOM U SUDU:
Rodičev proces (Zoran Radulović) 24

OKO NAS

DUGO PUTOVANJE:
Preko Solane do EU (Mustafa Canka) 34

KATUN RUPE REČINSKE: ŽIVOT JEDNOG STOČARA:
Drugovanje s Bjelasicom (Dragana Šćepanović) 36

SVIJET

IZBORI U TURSKOJ - ERDOGAN
ZACEMENTIRAO MOĆ DEMOKRATIJE:
Pobjeda u podijeljenoj zemlji (Milan Bošković) 38

INTERVJU

ČEDOMIR PETROVIĆ,
DRAMSKI UMJETNIK IZ BEOGRADA:
E pa priznajmo Kosovo (Veseljko Koprivica) 41

PERISKOP

TO NAILAZI TIŠINA (Gradimir Gojer) 45

KULTURA

BOJANA BURNAĆ,
REDITELJKA I
SNIMATELJKA:
Priča o najdubljoj
ljudskoj motivaciji
(Miroslav Minić) 46

Povodom pucnjave u zgradi Ministarstva odbrane ministar Bošković se nije oglašavao. Vjerovatno je to za njega bezazlen događaj koji ne zavređuje pažnju ministra odbrane. Može mu biti uz svemoćnog zaštitnika – Demokratsku partiju socijalista

STR
8-10

22. jun 2018.
broj 1444.

15. jun 2018.
broj 1443.

PRIVATNOST ZA POVLAŠTENE

Novi evropski propisi o privatnosti garantuju građanima Evropske unije, na primjer, da svako ima pravo da sazna ko posjeduje njihove podatke, u koju svrhu se ti podaci koriste, da ih ispravi, te da u određenim slučajevima zahtijeva njihovo brisanje. Iznad svega, podaci se moraju obrađivati zakonito. Kod nas funkcioneri nisu obavezni da javnosti daju na uvid bankovne račune, ali djeca jesu četvorku iz matematike u sedmom razredu

STRANA 12

PRINCIP ILI KORUPCIJA

Polugodišnja blokada parlamenta od strane nezavisnog poslanika Stevana Džakovića bliži se kraju. Hoće li Budva izbjeći uvođenje prinudne uprave i raspisivanje novih izbora znaće se uskoro. Ono što ostaje nejasno su motivi opozicionog poslanika da u opozicionoj opštini odškrine vrata vlastima

STRANA 16

PREKO SOLANE DO EU

Više nema dileme: tek uz suštinski početak rješavanja otvorenih problema na Solani, Crna Gora će otvoriti veoma važno poglavlje o zaštiti životne sredine u pregovorima sa EU

STRANA 34

ČEDOMIR PETROVIĆ, DRAMSKI UMJETNIK IZ BEOGRADA E PA PRIZNAJMO KOSOVO

Kažu – Živjeće srpski narod ako postanemo član EU i pridemo moćnima, najmoćnijima na svijetu. Pa, pridimo. Onda moramo priznati nezavisnost Kosova. Pa, priznajmo. Tamo je sveta srpska zemlja. Biće i dalje

STRANA 41

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika
"Monitor" izašao je u Titogradu,
19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

V.d. izvršna direktorica:
Milena Perović-Korać

**Glavni i
odgovorni urednik:**
Esad Kočan

Redakcija:
Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran
Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić,
Mustafa Canka, Tamara Kaliterna,
Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović,
Predrag Nikolić, Milena Perović-Korać,
Branka Plamenac,
Nastasja Radović, Tufik Softić,
Radmila Stojanović, Olivera Lakić
Miodrag Vukmanović

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za
informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretplata za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina
78 €. Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na
telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretplata na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretplata za inostranstvo na šest mjeseci
SAD..... USD 138
AUSTRALIJA..... AUD 230
EVROPA..... EUR 95
ŠVAJCARSKA..... SHF 161

Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

OSLOBAĐAJUĆA PRESUDA ČIKIĆU I VIJESTIMA

„PRAVDA JE SPORA,
ALI DOSTIŽNA“

Viši sud u Bijelom Polju potvrdio je presudu Osnovnog suda u Bijelom Polju, kojom se odbija tužba protiv autora knjige *Gdje sunce ne grije* **Ibrahima Čikića** i nezavisnog dnevnika *Vijesti*.

Osnovni sud u Bijelom Polju je prije četiri godine donio presudu kojom se tužbeni zahtjev tužilaca odbija kao neosnovan u dijelu u kojem su tražili da Čikić, na ime nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove zbog povrede ugleda i časti, isplati 3.000 eura **Tomislavu Karišiću**, a po 2.000 eura **Milku Kljajeviću**, **Vukiću Šukoviću**, **Blažu Marijanoviću**, **Radomanu Vukoviću** i **Radoju Veličkoviću**.

Povod tužbe je Čikićeva knjiga *Gdje sunce ne grije*, svjedočenje o zločinima nad bošnjačkim, hrvatskim i albanskim stanovništvom tokom devedesetih u Crnoj Gori, u kojoj se pominju imena tužilaca.

„Dio represivnog državnog aparata je preko jedanaest trećerazrednih likova pomenutih u knjizi *Gdje sunce ne grije* putem „privatnih“ tužbi, pokrenuo hajku na mene i *Vijesti* kako bi zaustavili širenje istine o devedesetim godinama prošloga vijeka. I ovaj put kao i u svim dosadašnjim zločinima. Zakamuflirano i u rukavicama“, naveo je Čikić.

On je istakao da je „pravda spora, ali dostižna jedino upornim i nepokolebljivim borcima za istinu, pravo i pravdu“.

Čikić je zahvalio sudijama koje su, kako je naglasio, imale hrabrosti da se u konkretnom slučaju odupru državnom pritisku i daju prednost vladavini prava i pravde.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

PREDSTAVLJENA ZBIRKA PJESAMA PJESME NEPOKORNE RADOVANA ZOGVIĆA, PRIREĐIVAČA MIRAŠA MARTINOVIĆA

U Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti (CANU) predstavljena je knjiga *Pjesme nepokorne Radovana Zogovića*, koju je priredio **Miraš Martinović**.

Riječ je o zbirci Zogovićeve poezije, koju je CANU priredila povodom 110 godina rođenja ovog pjesnika.

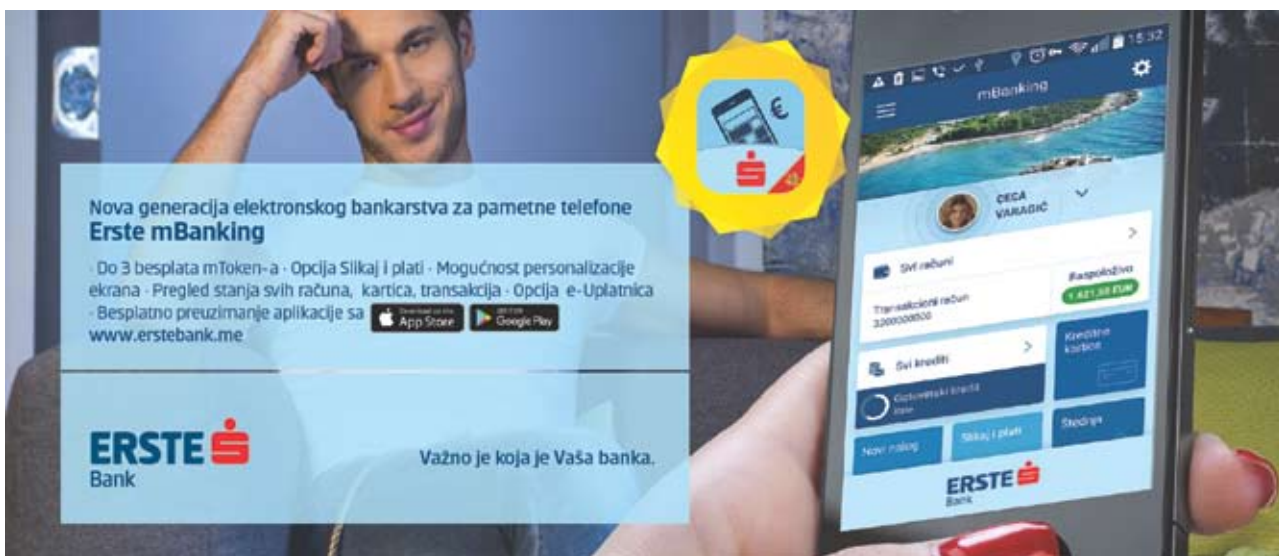
O knjizi su govorili akademici **Jevrem Brković**, **Zuvdija Hodžić** i Martinović, u svojstvu priređivača.

„Miraš Martinović je s punom odgovornošću i estetskom bitnošću, intelektualnom preciznošću i emotivnom privržnošću odabrao ono što će za sva vremena biti dostojnim reprezentom Zogovićevo pjesničkog talenta, znanja, upornosti, preciznosti i osobenosti u jednoj literaturi kakva je crnogorska“, kazao je Brković.

On je istakao da je Martinović odličnim izborom poezije predstavio Zogovića, te da ovaj „izvrstan znalac Zogovićeve poezije, poklonik i štovatelj, kao da pjesme nije birao već ih uzimao, uvjeren da ne može da pogriješi“.

Hodžić je kazao da se objavljivanjem ovog izbora „CANU odužuje velikanu koji je bio potrebniji njoj nego ona njemu“.

Martinović je svoje izlaganje bazirao na pismima koja je ranih osamdesetih razmjenjivao sa Zogovićem i jednom intervjuu koji je tada sa njim napravio i objavio, a koji je izazvao pravu buru, smatrajući da su Zogovićeve pisma svojevrsni dokumenti o vremenu i pjesniku koji je živio u njemu.

PRESTIŽNA NOVINARSKA NAGRAĐA

ŠTEFICA GALIĆ DOBITNICA NAGRADE ZA SLOBODU GOVORA U NJEMAČKOJ

Glavna urednica mostarskog portala *Tačno.net* **Štefica Galić** dobitnica je nagrade *Johan Filip Palm* (*Johan Philipp Palm*) za slobodu govora u 2018. godini.

Jedna od najprestižnijih novinarskih nagrada u Njemačkoj pripala je novinarki i aktivistkinji za ljudska prava zbog njenog angažmana u oblasti borbe za ljudska prava

Osim Štefice Galić, nagradu je još dobila radio novinarka iz Južnog Sudana **Žozefin Akiro Fortelo**.

Nagrada nosi ime po Johanu Filipu Palmu, njemačkom književnom izdavaču i borcu za slobodu koji je ubijen početkom 19. vijeka tokom Napoleonovih osvajanja po direktnoj naredbi francuskog vojskovođe Napoleona Bonaparte.

posjetite nas na
www.monitor.co.me

Materijali
koji
pokreću
magiju

CEROVO Pokreće život
www.cerovo.com / 030 550 500

NESTAO U MORU KOD ULCINJA

NASTAVLJENA POTRAGA ZA NIKŠIĆANINOM

Pripadnici Uprave pomorske sigurnosti i Ministarstva unutrašnjih poslova nastavili su potragu za Nikšićaninom **Markom Mutićem** (24), koji je u ponedjeljak nestao u moru u blizini desnog ušća Bojane.

Za nestalim Nikšićaninom tragaju dva plovila Uprave pomorske sigurnosti i jedno Ministarstva unutrašnjih poslova, a ronjoci pretražuju akvatorij oko ušća Bojane.

Druga spasilačka ekipa traga od Bojane prema rtu Đerane, a treća priobalni pojas duž Velike plaže.

Mještani i ribari su u ponedjeljak iz ustalasanog mora spasili Mutićevog sugrađanina Dragana Bačovića (24).

Nikšićani su, kako se pretpostavlja, bili zajedno u vodi prije nego što ih je morska struja odvela daleko od obale.

Za karcinom dojke postoji tretman koji ne ostavlja nikakve tragove.
PREVENCIJA.

f Za nju

CRNA GORA U BORBI PROTIV RAKA DOJKE
JEDAN CILJ. POBIJEDITI RAK DOJKE!

PRAVA PRIČA
Stojeći protiv raka

ERSTE Addiko Bank

atlas IV MONITOR CDM
Gracija METROPOLIS VAPOR

CRNOGORSKI VATERPOLISTI su u subotu u Budimpešti pobjedom nad Mađarskom osvojili Svjetsku ligu.

Rezultatom 11:13 za reprezentaciju Crne Gore, napravljena je odlična uvertira za Evropsko prvenstvo u vaterpolu, koje startuje 15. jula u Barseloni.

Reprezentacija Crne Gore titulu šampiona Svjetske lige osvojila je drugi put. Na ovom turniru pobijedila je i 2009. godine, a ima i srebro iz Niša (2010), kao i bronzana odličja iz ruskog Čeljabinska (2013) i Dubaija (2014).

Ministar sporta **Nikola Janović** organizovao je prijem za šampione Svjetske lige i najavio da će Ministarstvo sporta podržati Vaterpolo i plivački savez Crne Gore sa 50 hiljada eura.

PLUS

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA U STRAZBURU

donio je presudu u korist podgoričke građevinske kompanije KIPS i njenog vlasnika Rista Drekalovića, prema kojoj im je Crna Gora povrijedila više konvencijskih prava, zbog čega se država može suočiti sa višemilionskom naknadom štete ukoliko ne postigne sa KIPS-om sporazum o ovom pitanju.

Vlasnik KIPS-a **Risto Drekalović** pokrenuo je prije 12 godina postupak pred Evropskim sudom zato što mu je bivši gradonačelnik Podgorice **Miomir Mugoša** 2005. stopirao gradnju velikog trgovačkog centra na Starom aerodromu.

Sedmočlano sudsko vijeće, čiji član je bio i donedavni crnogorski sudija **Nebojša Vučinić**, utvrdilo je da je država KIPS-u povrijedila pravo na pravično suđenje zbog dužine trajanja postupka pred nadležnim organima, pravo na djelotvorni pravni lijek i pravo na zaštitu imovine. Sudski potvrđenu samovolju tadašnjeg gradonačelnika ipak će platiti građani.

2,8 PUTA VIŠE RADONA, kancerogenog gasa, udišu građani Crne Gore godišnje u odnosu na ostale stanovnike planete. To su pokazali najnoviji Vladini podaci. Prema nalazima Svjetske zdravstvene organizacije (SZO), radon je prvi uzročnik karcinoma pluća kod nepušača, a drugi kod pušača.

Ne postoji vrijednost koncentracije radona koja je potpuno bezbjedna za čovjeka, jer rizik obolijevanja od raka pluća raste sa koncentracijom aktivnosti radona u vazduhu i sa vremenom izlaganja.

Mapiranje radona u Crnoj Gori pokazalo da tog gasa najviše ima u Nikšiću, a najmanje u Budvi. Vlada pripremila Strategiju čiji je cilj smanjenje rizika od kancera pluća.

MINUS

JAVNI FUNKCIONERI I DRŽAVNI SLUŽBENICI, njih 317, našli su se na udaru Agencije za sprečavanje korupcije (ASK). Protiv njih će ASK pokrenuti prekršajni postupak zbog nepodnošenja redovnog godišnjeg izvještaja o prihodima i imovini za prošlu godinu.

Rok za dostavljanje podataka Agenciji istekao je 31. marta. ASK je podnio prijave protiv 50 javnih funkcionera na državnom nivou, 178 javnih funkcionera na lokalnom nivou kao i 89 državnih službenika koji imaju obavezu podnošenja izvještaja.

Agencija nije objelodanila imena funkcionera koji su napravili prekršaj.

• **MINISTAR ČUJE:**
Predrag Bošković,
ministar odbrane

Bošković vojsku pretvorio u arenu

Povodom pucnjave u zgradi Ministarstva odbrane ministar Bošković se nije oglašavao. Vjerovatno je to za njega bezazlen događaj koji ne zavrđuje pažnju ministra odbrane. Može mu biti uz svemoćnog zaštitnika – Demokratsku partiju socijalista

Kakav ministar takvo i ministarstvo. Kad je riječ o crnogorskim ministarstvima ova dijagnoza najbolje pristaje Ministarstvu odbrane. Ko makar i ponešto zna o djelu i liku ministra odbrane **Predraga Boškovića**, kojeg je tamo zaglavario DPS, sigurno će se sa ovim složiti.

Njegovo ministarstvo opet se ovih dana našlo u žiži javnosti zbog nesvakidašnjeg događaja.

Potpukovnik Vojske Crne Gore **Emin Husović** u ponedjeljak je pucao u zgradi Ministarstva odbrane.

Iz Ministarstva je saopšteno da nije bilo povrijeđenih i da nije pričinjena materijalna šteta. „Sve okolnosti ovog događaja utvrdiće nadležni državni organi”, poručili su sa te adrese. Više državno tužilaštvo sumnjiči Husovića za pokušaj ubistva.

Prema nezvaničnim informacijama, Husović je, nezadovoljan premještanjem iz Ministarstva u Vojsku Crne

Gore, krenuo naoružan prema nadređenoj, direktorici Direktorata za materijalne resurse u Ministarstvu odbrane **Almi Ljuljanaj**. Spriječila su ga dvojica oficira da uđe u njenu kancelariju i tom prilikom Husović je pucao iz službenog pištolja. Uhapsila ga je civilna policija.

Povodom tog incidenta obratili smo se Ministarstvu odbrane da za *Monitor* odgovore na sljedeća pitanja. Kako će se pucnjava reflektovati na stanje u Ministarstvu. Ako je potpukovnik Husović ranije zloupotrijebio položaj čime objašnjavate to da je bilo planirano da bude raspoređen na drugo mjesto koje je isto rangirano i plaćeno i zašto povodom incidenta nije reagovala vojna policija?

Iz Ministarstva odbrane dobili smo ovaj odgovor:

„Incident koji se desio 25. juna u Ministarstvu odbrane duboko je potresao sve zaposlene u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore. Kako je nesumnjivo riječ o pojedinačnom incidentu, stanje u Ministarstvu odbrane

i Vojsci Crne Gore je potpuno redovno.

Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore naporno i posvećeno rade na jačanju povjerenja građana u cjelokupni odbrambeni sistem, koji predstavlja garant suverenosti i državnosti svake zemlje.

Pomenute institucije iznijele su najveći teret u ostvarenju najznačajnijeg strateškog spoljopolitičkog cilja Crne Gore od obnavljanja državnosti do danas, članstva u NATO. Taj trud je nemjerljivo značajan za našu zemlju jer joj je, pored jačanja međunarodne pozicije i kredibiliteta, donio stabilnost na dugoročnom planu.

Ovaj pojedinačni incident, razumljivo, izaziva veliku pozornost javnosti, ali ne može kompromitovati ogroman rad sa tako značajnim rezultatima.

Protiv potpukovnika Emina Husovića u Ministarstvu odbrane se nije vodio niti se vodi ikakav postupak, tako da ne možemo komentarisati nagađanja koja su se na pomenutu temu pojavila u medijima“.

Pucnjava u zgradi Ministarstva odbrane bila je povod da se osvrnemo na stanje u Ministarstvu i Vojsci Crne Gore. S tim ciljem obratili smo se i **Nenadu Čobeljiću**, predsjedniku Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore i dogovorili se da nam odgovori na nekoliko pitanja.

Uputili smo mu ova pitanja. Kakvo je prema Vašem mišljenju stanje u Ministarstvu odbrane i Vojsci CG? Da li je i dalje socijalni dijalog Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore na niskom nivou, odnosno da li zavisi od toga ko je na čelu Ministarstva odbrane? Podsjetili smo ga da prije dvije godine od ukupno 2.000 zaposlenih u Ministarstvu i Vojsci, 1.159 njih nije uopšte imalo stan, 244 nisu imali odgovarajući stambeni prostor, a najmanje 250 vojnih penzionera bili su podstanari i pitali da li se u međuvremenu stanje poboljšalo? Pošto je Čobeljić više puta optuživao ministra Boškovića za samovolju i diskriminaciju vojnika i

Sindikat nekoliko puta organizovao proteste, i sa njim imao dosta sukoba zbog njegovih sindikalnih aktivnosti, pitali smo ga i da li je za njega iznenađenje nedavni incident u zgradi Ministarstva odbrane?

Umjesto odgovora i komentara dobili smo poruku: „Izvršni odbor Sindikata protivi se istupanju u medijima povodom slučaja pucnjave u MO“.

Kada smo prošlog ljeta gospodina Čobeljića intervjuisali za *Monitor* povodom izbacivanja trideset vojnika iz Vojske Crne Gore, što je on nazvao terorističkim aktom, pitali smo ga, pored ostalog, kakva je u tome uloga ministra odbrane Predraga Boškovića?

Ministarstvo odbrane: „Incident koji se desio 25. juna u Ministarstvu odbrane duboko je potresao sve zaposlene u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore. Kako je nesumnjivo riječ o pojedinačnom incidentu, stanje u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore je potpuno redovno“

On teroriše crnogorsku vojsku, sistem komandovanja, crnogorske građane, nameće svoje privatne kriterijume i sisteme vrijednosti. Novim Zakonom o Vojsci, kada se konačno usvoji, on (ministar) će postati vrhovni komandant Vojske Crne Gore bez ikakvih ograničenja. To građani Crne Gore moraju da znaju i treba da se plaše toga”, odgovorio nam je Čobeljić.

U međuvremenu se, izgleda, ništa nije promijenilo kad je riječ o ministru Boškoviću i ministarstvu na čijem je čelu.

Bošković je inače ministar multipraktik. Prije tri godine, kao ministar rada i socijalnog staranja, ostao je zapamćen po ispredanju bajki o blagostanju crnogorskih radnika. Pohvalio se, na primjer, da su radnici bezbjedni na radnim mjestima, ali ga je demantovao izvršni direktor *Tosčelika Guray Guzeler* podatkom da je od 2010. do 2015. godine bilo ukupno 129 povreda u *Željezari*. U normalnoj državi tolike povrede bile bi dovoljan razlog da ministar rada podnese ostavku ili bude smijenjen, ali u našoj važe druga pravila – što gore to bolje. Tipičan primjer je upravo ministar Bošković, pisao je prije tri godine *Monitor*:

Za Boškovića je šira javnost saznala sredinom 2001. kada je kao predsjednik Savjeta mladih DPS-a i poslanik u Skupštini Crne Gore najavio

tužbu protiv lista *Dan* zbog teksta u kojem se tvrdilo da je bio dobrovoljac na hrvatskom ratištu kao član Srpske narodne obnove i pripadnik paravojnih formacija *Beli orlovi*. Boškovićeви poznanici tada su se prisjetili da je Bošković bio privržen projektu „Svi Srbi u jednoj državi”. To je demonstrirao po Ekonomskom fakultetu u Podgorici noseći upadljivo veliki srebrni prsten sa ugravirana četiri ocila.

To ga je izgleda preporučilo da u Beogradu bude zamjenik ministra inostranih poslova SRJ i da istovremeno izgara kao ministar privrede u Vladi Crne Gore.

Bošković je poznat i po

• **BLAGOJE GRAHOVAC** : „Nisam sreo problematičnije odnose u nekoj vojsci nego što su odnosi u Vojsci Crne Gore“

za poluprivatizaciju EPCG nagrađen je sa tričavih 17.000 eura za „posao decenije”.

Kada smo htjeli da iz prve ruke saznamo kako uspijeva da bude depeesov specijalno zaštićeni kadar i kolekcionar raznih funkcija, odgovoreno nam je da Boškovićevo ministarstvo ne sarađuje sa *Monitorom*.

Bošković kao ministar odbrane u drugom kvartalu prošle godine nije dobio od Vlade prelaznu ocjenu. U Izvještaju o realizaciji programa rada Vlade navedeno je da je procenat izvršenja aktivnosti Ministarstva

odbrane u tom kvartalu iznosio - nula procenata. No, to mu nije smetalo da u istom periodu medijima šalje hvalospjeve o sjajnom stanju u resoru kojim komanduje.

Blagoje Grahovac u izjavi za *Monitor*, da ovo što se desilo u Minstarstvu nije incident već simptom. „Upozoravam javnost Crne Gore da se nemili događaji sa još težim posljedicama nego što se desilo ovih dana mogu očekivati u narednom periodu“, kaže Grahovac. „Upozoravam premijera Markovića da što je moguće dalje odmakne pakosnog ministra odbrane od Vojske Crne Gore. Znam da ovo arogantni partijski moćnici neće uvažiti, ali neka ostane objavljeno upozorenje zbog koga će oni u budućnosti snositi još veću odgovornost zbog toga što nisu poslušali jedan dobronamjeran savjet“.

Povodom pucnjave u zgradi Ministarstva Bošković se nije oglašavao. Vjerovatno je to za njega bezazlen događaj koji ne zavređuje pažnju ministra odbrane. Može mu biti uz svemoćnog zaštitnika – Demokratsku partiju socijalista.

Blagoje Grahovac, general avijacije u penziji

Vojska u zoni rizika

- Kada aktivni oficir u ruku uzme napunjeno oružje teško da ga ko može spriječiti da on nekoga ne ubije ili da ne ubije sebe. Kada takav oficir „mlatar“ napunjenim oružjem onda taj slučaj treba analizirati sa sociološko-psihološkog aspekta. On se tada nalazi u stanju očajnika, čemu uzrok može da bude nepravda kojoj je izložen, njegov psihološki poremećaj ili traumatično stanje u porodici.

Dobro sam upoznat sa stanjem u Vojsci Crne Gore, jer me više od godine često zaustavljaju oficiri da mi iskažu muku koja ih opterećuje u njihovoj službi. Dugo sam bio oficir na visokim položajima, pa nije teško detektovati kada iznose objektivnu analizu, a kada to rade iz ličnih potreba. Mogu zaključiti da u svojoj vojnoj i postvojnoj službi nisam sreo problematičnije odnose u nekoj vojsci nego što su odnosi u Vojsci Crne Gore. Naprosto, oni su zabrinjavajući i ulaze u zonu rizika. Generator takvih odnosa je Ministarstvo odbrane na čelu sa ministrom Predragom Boškovićem. Taj DPS specijalac i arogantno narcisoidni cinik vojsku je pretvorio u arenu u kojoj se vrši ili diskriminacija ili protežiranje. U takvom ambijentu do izražaja dolaze nekompetentni partijski kadrovi, koji svoj kompleks nekompetentnosti prvenstveno iskazuju kroz ponižavanje oficira. Na nesreću, koliko mi je poznato, u tome prednjače žene zaposlene u Ministarstvu odbrane, a svoju nekompetentnost pokrivaju snažnom zaštitom svojih partijskih moćnika“.

drskim verbalnim obračunima sa političkim neistomišljenicima.

U aprilu 2003. kao novoizabrani ministar privrede požalio se da mu poslanička plata nije dovoljna za život i da je jedva uspio da kupi *audi A4*. Model tog automobila koštao je tada od 21 do 26 hiljada eura. Sedamdeset poslaničkih plata,

otprilike. Bagatela.

Standard mu je solidno porastao dok je bio čelnik *Rudnika*, član Glavnog odbora DPS-a, čelni čovjek Rukometnog saveza Crne Gore i predsjednik *ZRK Budućnost*... Kao ministar rada i socijalnog staranja prijavio je uštedevinu od 75.000 eura. Kao član Tenderske komisije

Veseljko KOPRIVICA

Blitva, četvrti put

Piše: Milan POPOVIĆ

Bilo je dovoljno, da u proleće 2018., Vrhovni oligarh Crne Gore, odapne samo nekoliko kritičkih strelica prema Briselu, posebno onu o EU kao mladoj snaži kojoj nećemo dozvoliti da se meša u naše unutrašnje stvari, čuj da se meša u naše unutrašnje stvari, i onu o tome kako ni pred kim nećemo klečati, jer nama nije ni nužda da budemo deo EU, pa da jedan deo (nekritičke) javnosti počne da obnavlja, skoro zaboravljeni mit o

Milu Britvi. Mit zbog toga što stvarni psiho-politički profil jednog od najdugovekijih oligarha na planeti nije tako jednostavan, Milo Britva, nego je nešto složeniji, Milo Britva/Blitva, to jest Britva prema slabijima, a Blitva prema moćnijima. U psihopatologiji, ovaj tip se dijagnosticira kao sadistički tip. U poslednjih trideset godina, naš Vrhovni je ovaj tip već demonstrirao, i to ne samo jednom, nego tri puta, tako da je ovo prema Briselu, u proleće 2018., već četvrti put.

Podsetimo se. Prvi put, M. Đ. je bio Britva, prema tadašnjim

autonomnijim delovima omladinske organizacije (SSO), a Blitva, prema tadašnjim komunističkim vrhovnicima (CKSKCG/J), još u drugoj polovini 1980-ih. U prvoj tranziciji, 1988-1989., najpre se simptomatično pritajilo, ali je, čim je postalo jasno ko je pobedio, hrabro, kako to samo on zna, pretrčao na suprotnu stranu. Tada po drugi put postaje Britva, samo sada prema svojim dojučerašnjim komunističkim gospodarima, i novim, pogotovo indipendističkim opozicionarima, a Blitva prema svom novom gospodaru, velikosrpskom

nacionalizmu i Slobodanu Miloševiću. Nakon druge tranzicije, 1998-2000., po treći put počinje da izvodi istu Britva/Blitva piruetu, samo što je ovoga puta Britva za svoje dojučerašnje unioniste, ubrzo i nepokorne indipendiste, a Blitva za Brisel, Vašington, jedno vreme i Moskvu.

Četvrta Britva/Blitva pirueta tek je u začetku. Treća tranzicija, 2018, takođe. Ova tranzicija, pa onda i ona pirueta, međutim, mnogo je veća i neizvesnija, nego prethodne dve. Zbog toga što više nije samo naša, lokalna, crnogorska, kao prve dve, nego je istovremeno i globalna. I nije nikakav novi, bipolarni hladni rat, kako pogrešno dijagnosticiraju mnogi, nego je početak novog, ali divljeg, neregulisanog i apokaliptički opasnog međunarodnog multipolarizma. Vododelnica je jasna, ili će započeti proces demokratske regulacije ovog multipolarizma, ili će doći apokalipsa. U ovom momentu, apokalipsa je u prednosti. Njeni jahači su već tu, poluludi Donald Tramp, isto takav Kim Džong Un, kagebeov Vladimir Putin, državnoudarni Redžep Tajip Erdogan, hrišćanobranitelj Viktor Orban, lista se sa ovima ne završava. Ovo je novo društvo našeg Vrhovnog. Još samo da i ovoga puta bude siguran u pobedu.

Na samom kraju, samo još jedan kratki komentar. Zapravo odgovor onima, uglavnom bivšim indipendistima odnosno suverenistima, koji, čak i kada ne spore opskurni sadistički Britva/Blitva obrazac našeg Vrhovnog, misle i tvrde, kako je sve to, ipak, samo nesebična žrtva za crnogorsku državu, suverenost i nezavisnost. Jeste, baš, Velikomučenik. Ali za ovo postoji jedan krajnje jednostavan i pouzdan test, provera, da se ne sporimo baš oko svega. Test je ispitivanje javnog odnosno privatnog interesa. Sve one tranzicije, prelasci, pretrčavanja, sve one Britva/Blitva piriute, sve one brutalnosti, kriminali i izdaje, da li su, zaista, baš za crnogorsku državu, ili su, možda, ipak, pre, za familiju, biološku, i onu drugu? Pitanje je, naravno, samo retoričko. Ko je od novokomponovanog prorežimskog crnogorskog nacionalizma toliko obolio da ne zna odgovor na ovo pitanje, tome, na žalost, pomoći nema.

» **Milo Britva/Blitva, to jest Britva prema slabijima, a Blitva prema moćnijima. U psihopatologiji, ovaj tip se dijagnosticira kao sadistički tip. U poslednjih trideset godina, naš Vrhovni je ovaj tip već demonstrirao, i to ne jednom, nego tri puta. Ovo prema Briselu je već četvrti put**

Privatnost za povlaštene

Svijet u kakvom živimo, sa ogromnim mogućnostima razmjene informacija, njihove obrade i djeljenja, stvara svijet u kojem su ljudi prisiljeni da svoje pravo na privatnost zaštite što bolje mogu. Dok ta bitka traje, mi smo na nekom drugom mjestu, gdje je sve izvrnuto naglavce. Nekakve propise imamo, ali se oni primjenjuju tek ako vlastima zatreba da nešto sakriju ili otkriju. Nedavno smo, na predsjedničkim izborima, vidjeli kako su matični brojevi crnogorskih građana dostupni gotovo koliko njihova imena i prezimena. Dok su, na primjer, informacije o djeci koja se upisuju u srednju školu dostupne svakome, podaci o javnim funkcionerima štićeniji su od mrkih međeda.

Pravo na privatnost jedno je od osnovnih ljudskih prava, ali na njega se često olako gleda. Ne čini nam se da je išta strašno ako ljudi znaju šta smo danas imali za ručak i zato se često može čuti: „Ja nemam ništa da krijem, neka me posmatra ko god hoće”. Međutim, naizgled bezazleni podaci, mogu se lako zloupotrijebiti.

Ime psa kojeg ste imali u djetinjstvu može biti iskorišteno da bi se promijenila lozinka na vašem e-mail nalogu. Kad malo bolje razmislite, nijeste baš tako sigurni da bi vam se dopadalo da svako pročitava sve što ste ikada ikome napisali. Aplikacija koja se nudi da uljepša vaše fotografije može otkriti gdje se u kom trenutku nalazite - kako oglašivačima, tako i vlastima. Nije

Novi evropski propisi o privatnosti garantuju građanima Evropske unije, na primjer, da svako ima pravo da sazna ko posjeduje njihove podatke, u koju svrhu se ti podaci koriste, da ih ispravi, te da u određenim slučajevima zahtijeva njihovo brisanje. Iznad svega, podaci se moraju obrađivati zakonito. Kod nas funkcioneri nijesu obavezni da javnosti daju na uvid bankovne račune, ali djeca jesu četvorku iz matematike u sedmom razredu

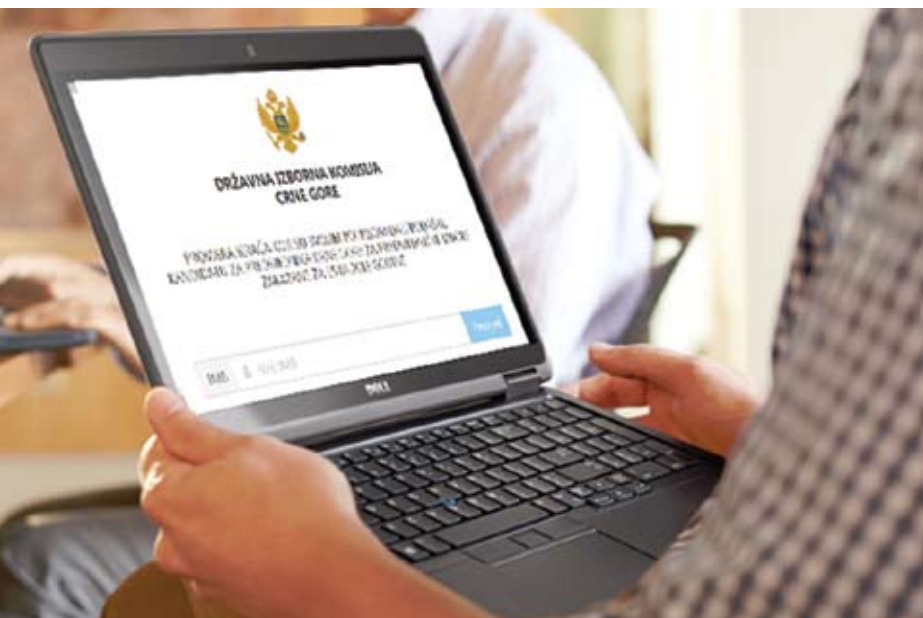
da ste nešto skrivili, ali malo kome može da prija sama činjenica da vas neko prati u korak. Ako pokušate da zamislite osobu koja vam je sve vrijeme za leđima, makar vam taj neko nikad ništa ne uradio, izgledaće vam kao da živite u filmu strave i užasa. Pri tom, ako neko zna gdje ste, može znati i šta volite da jedete, gdje trgujete, kakve filmove volite i, recimo, sa kim obično spavate.

Podaci poput matičnog broja mogu se koristiti pri krađi vašeg identiteta ili na izborima. Stvar nije sasvim nova: u Drugom svjetskom ratu nacisti su koristili veoma precizne podatke njemačke države kako bi ustanovili koje osobe imaju makar kap jevrejske krvi. Samo vam sad za takve stvari ne treba ozbiljna država.

Dvije godine civilizovani svijet se pribojavao 25-og maja 2018. Tog dana na snagu je stupila nova evropska Regulativa o zaštiti ličnih podataka – poznata kao GDPR (General Data Protection Regulation). Regulativa garantuje svim građanima Evropske unije čiji lični podaci se obrađuju – bilo elektronskim putem, bilo olovkom i papirom – određena prava. Naime, svako ima pravo da sazna ko posjeduje njihove podatke, u koju svrhu se ti podaci koriste, da ih ispravi, te da u određenim slučajevima zahtijeva njihovo brisanje. Ujedno, građani su dobili pravo na prenosivost podataka – tako da ih, na primjer, mogu prenijeti sa jedne društvene mreže na drugu, ili iz jedne banke u drugu; kao i pravo da ne budu podvrgnuti automatizovanim odlukama koje imaju značajne posljedice – na primjer, prilikom provjere njihove ekonomske situacije pri iznajmljivanju stana.

Kompanije i pojedinci koji

Na predsjedničkim izborima smo vidjeli kako su matični brojevi crnogorskih građana dostupni gotovo koliko njihova imena i prezimena

da budu dostupne korisnicima iz Evropske unije.

Čitava ta drama kod nas se mogla nazrijeti samo tako što vam, dok nešto tražite po internetu, iskoči prozorčić u kojem nešto prihvatate ili ne prihvatate. Šta god kliknuli - mogli ste da nastavite. Toliko o načinu na koji „lider u regionu” prati zbivanja u zajednici kojoj želi da se pridruži.

Da je samo do praćenja zbivanja, problem i ne bi bio koliki je. Kod nas je većina stvari upravo suprotna od onoga kakva bi trebala da bude.

Svjež je primjer ogromnih zloupotreba ličnih podataka tokom prikupljanja potpisa podrške za posljednje predsjedničke izbore. Državna izborna komisija dala je građanima mogućnost da preko internet aplikacije, upisivanjem jedinstvenog matičnog boja provjere jesu li nekoga i koga su podržali u namjeri da postane predsjednik. Pojavio se veliki broj ljudi koji su tvrdili da nijesu dali potpis kandidatu

obrađuju lične podatke moraju obezbijediti sigurnost podataka, mogu ih koristiti samo u jasno definisane i ograničene svrhe, i moraju razmotriti kakve neželjene efekte procesuiranje ličnih podataka može imati na građane čiji podaci se obrađuju.

Iznad svega, podaci se moraju obrađivati zakonito. Na primjer, ukoliko je njihovo obrađivanje neophodno za ispunjenje ugovora sa građanima - kao, na primjer, kada plaćate račune; ukoliko postoji saglasnost - data bez ikakvog pritiska ili ucjene - ili ukoliko postoji legitimni interes koji ne ugrožava prava građana. Podaci se ne smiju čuvati duže nego što je apsolutno neophodno za ostvarivanje svrhe procesuiranja podataka.

Kršenje nove Regulative predviđa drakonske kazne: do dvadeset miliona eura, ili četiri odsto ukupnog godišnjeg obrta kompanije, koja god cifra da je veća.

Širom svijeta, organizacije su se pripremale za implementaciju novih zahtjeva - cijene GDPR projekata su se mjerile milionima. U skladu sa načelom transparentnosti, kompanije su ažurirale svoje politike privatnosti - šaljući korisnicima informacije o

tome kako koriste njihove podatke, i tražeći njihovu saglasnost. Zato su korisnici u Evropi zatrpani ogromnom količinom mejlova koji govore o pravu na privatnost i nude građanima više kontrole nad njihovim podacima. Kako poštovanje novih propisa može koštati puno, već postoje sajtovi koji organizacijama izvan EU nude priliku da onima čija prava Regulativa štiti, zabrane pristup uslugama - kako ne bi morali poštovati nova pravila. Pojednostavljeno, posao im je da raznim sajtovima u svijetu ponude da blokiraju korisnike iz Evropske unije.

Svjetska vijest bila je da su medijske kuće poput *Los Angeles Times-a* i *Chicago tribune-a* prestale

Aplikacija koja se nudi da uljepša vaše fotografije može otkriti gdje se u kom trenutku nalazite - kako oglašivačima, tako i vlastima. Nije da ste nešto skrivili, ali malo kome može da prija sama činjenica da vas neko prati u korak

na čijoj listi potpisa su se našli.

Analiza, po svemu sudeći krivotvorenih potpisa, pokazala je da je matične brojeve mogao zloupotrijebiti samo neko ko je raspolagao velikom bazom podataka. Najvjerovatnije, neko ko je imao sve matične brojeve iz biračkog spiska. Priča je trajala nekoliko dana. Javnost nije saznala ni da li su zaista, ni na koji način su podaci građana zloupotrijebljeni, ni ko je to tačno uradio. O kaznama da ne govorimo.

Zanimljiv je tada bio detalj da su zaposleni u Upravnom sudu savjesno provjerili kome su dali potpis. Da li u toj instituciji rade sve sami ljudi koji brinu o svojoj privatnosti i političkim zbivanjima, ili je poslodavac, koji u skladu sa propisima ima matične brojeve zaposlenih, samostalno odlučio da provjeri ko je kog predsjedničkog kandidata podržao.

Nije da mi nemamo instituciju. Agencija za zaštitu ličnih podataka fina je firma, veoma spremna da propise prilagodi potrebama.

Kad je, na primjer, Agencija za sprječavanje korupcije priupita smije li da sačini tabelu podnijetih prekršajnih zahtjeva koja će sadržati podatke o javnim funkcionerima - ime, prezime, funkciju koju obavlja, kršenje članova antikorupcijskih zakona, broj rješenja postupajućeg suda, ukoliko je donijeta osuđujuća presuda - naznačenje sankcije: opomena/novčana kazna i iznos novčane kazne koju bi objavila na svojoj zvaničnoj internet stranici, Agencija za zaštitu podataka kaže: nikako bez saglasnosti lica na koje se podaci odnose. Svakako, ako nema podataka na koga se odnose. Čemu onda nesuđena tabela služi nije bilo njihovo da misle.

Sa druge strane, zna Agencija za zaštitu ličnih podataka i da podvigne. Tako se u jednom od njihovih rješenja „naređuje” MANS-u da, u roku od tri dana izbriše JMB osobe X.X. lične podatke. MANS je, zahtjevom za slobodan pristup informacijama pitao nešto o osobi X.X., Agencija je obavila nadzor i naredila brisanje.

Na sajtu podgoričke Gimnazije, na primjer, pomoću nekoliko klikova dostupni su podaci o svim učenicima koji su konkurisali za tu školu. Koliki im je bio prosjek u posljednje tri godine osnovne, koje ocjene su dobili na eksternoj polumaturi, jesu li koji bod osvojili na takmičenjima, koliko su im za upis značili izborni predmeti koje su učili. Objavljeni su i podaci o učenicima koji nijesu primljeni, uz obrazloženje zašto nijesu primljeni

Pravdanje MANS-a da je JMBG dobio preko SOS programa i da ga je koristio u dokumentu upućenom instituciji koja taj podatak već ima - ništa nije značilo.

U Crnoj Gori, po zakonu, funkcioneri nijesu dužni da daju na uvid svoje bankovne račune. Ako pristanu, može, ako ne - onda

ništa. Trećina, uglavnom visokih funkcionera, nije u prethodnim godinama bila voljna da svoje račune da na uvid javnosti.

Drugo su deca. Nedavni upis u srednje škole bio je više nego transparentan. Nikakva šifra nije bila potrebna, ukupan zbir bodova nije bio dovoljan - na sajtu podgoričke Gimnazije, na primjer, pomoću nekoliko klikova dostupni su podaci o svim učenicima koji su konkurisali za tu školu. Koliki im je bio prosjek u posljednje tri godine osnovne, koje ocjene su dobili na eksternoj polumaturi, jesu li koji bod osvojili na takmičenjima, koliko su im za upis značili izborni predmeti koje su učili. Objavljeni su i podaci o učenicima koji nijesu primljeni, uz obrazloženje zašto nijesu primljeni.

Logično opravdanje iz škola je da su izložili javnosti nešto što nijesu morali glasi: htjeli su da pokažu da nema protekcije i da se vrednuje samo dosadašnji uspjeh u školovanju. Potreba da se to dokazuje jasno govori koliko je crnogorsko društvo zapravo daleko od onoga što se računa u glavne vrline civilizovanog svijeta. Dok god se mora dokazivati da nema varanja, zaštita privatnosti biće u drugom planu.

Miloš BAKIĆ

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit **sa 12 mjeseci grejs perioda**

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Adminsitrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača: 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknadu (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjenicu (2€), upita u Kreditni biro CBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnine, koji će biti uključen u konačan obračun.

Princip ili korupcija

Polugodišnja blokada parlamenta od strane nezavisnog poslanika Stevana Džakovića bliži se kraju. Hoće li Budva izbjeći uvođenje prinudne uprave i raspisivanje novih izbora znaće se uskoro. Ono što ostaje nejasno su motivi opozicionog poslanika da u opozicionoj opštini odškrine vrata vlastima

Višemjesečna priča o krizi budvanske vlasti ulazi u završnu fazu. Nakon skoro polugodišnje blokade lokalnog parlamenta zbog bojkota nezavisnog poslanika **Stevana Džakovića**, sljedeće sedmice zakazana je sjednica, nakon čega će se znati u kom smjeru će dalje funkcionisati budvanska vlast i hoće li u krajnjem Vlada u Budvi proglasiti prinudnu upravu. Prema zakonu Vlada može uvesti prinudnu upravu ukoliko se sjednica parlamenta ne održi pola godine.

Skoro šest mjeseci Džaković, nekadašnji poslanik DF-a, ne dolazi na sjednice SO Budva. Kao uslov da se pojavi i obezbijedi kvorum, Džaković je donedavno tražio da poslanici Fronta i Demokrata podrže izmjene izbornog zakona kojim bi se omogućilo glasanje za otvorene liste. Osim što je za dolazak na sjednicu lokalnog parlamenta tražio da se riješi pitanje koje bi trebalo rješavati na državnom nivou, i to tako što će opozicioni poslanici prekinuti bojkot i vratiti se u republički parlament, Džaković se nije zaustavio ni nakon što su poslanici DF-a i Demokrata u državnom parlamentu otvorili ovo pitanje.

Hoće li Džaković doći na narednu sjednicu, zakazanu za treći jul ove godine, zavisi, kako je sam saopštio ove sedmice, od toga hoće li kvorum

obezbijediti državna vlast, odnosno partije – DPS, SD ili Crnogorska.

Džaković je uz to zatražio je da se u roku od sedam dana po hitnom postupku zakaže sjednica na kojoj bi se glasalo o povjerenju aktuelnom gradonačelniku Budve **Draganu Krapoviću** i da se na njegovo mjesto postavi lider budvanskog Demokratskog fronta (DF) **Marko**

Bato Carević.

„Smatram da je previše nepovjerenja i dijametralno suprotnih viđenja za rješavanje problema koji postoje u gradu u okviru vladajuće koalicije i to nije tajna, te zato predlažem sjednicu po hitnom postupku u roku od sedam dana na kojoj bi se raspravljalo o povjerenju predsjedniku Opštine Krapoviću, a da ga Carević zamijeni”, kazao je Džaković na konferenciji za novinare. On se izvinio građanima Budve jer je, kako kaže pogriješio „kada je podržao sadašnjeg predsjednika Opštine Budva Krapovića da bude izabran na to mjesto”.

Kada su Demokrate i DF formirali vlast u Budvi 2016. godine, sporazumom o formiranju vlasti između ove dvije partije, dogovoreno je rotirajuće mjesto gradonačelnika. Prema Sporazumu Krapoviću mjesto gradonačelnika pripada do kraja ove godine, kada će ga zamijeniti predstavnik Fronta. Kada se birao prvi gradonačelnik Džaković je podržao Krapovića, umjesto Carevića na kom sad insistira. Džakovića je ta podrška koštala. Centrala PzP-a, kojem je pripadao, naprasno je isključila Džakovića, svog prvog

Dragan Krapović za **Monitor** objašnjava da čak i da se izglasa nepovjerenje njemu, pozicija gradonačelnika Budve pripada Demokratama do kraja ove godine po Sporazumu. „Mi ćemo taj Sporazum poštovati do kraja”, ocijenio je

čovjeka u Budvi, jer je, protivno stavu partije, insistirao da se poštuju izborni rezultati i podrži kandidatura Krapovića u punom mandatu.

Razlog zbog kog Džaković sada insistira na smjeni Krapovića nije baš najjasniji, imajući u vidu i da gradonačelniku Budve svakako uskoro ističe mandat. Istovremeno, dolazak Carevića na mjesto gradonačelnika Budve neće riješiti pitanje uvođenja otvorenih lista, na kojima Džaković toliko insistira i navodi to kao glavni razlog zbog kog već pola godine blokira rad lokalnog parlamenta. U konačnom, ostaje nejasno zbog čega bi jedan opozicionar insistirao na nečemu što lokalna uprava ne može da ispuni, a što bi u krajnjem moglo dovesti do uvođenja prinudne uprave, ili ponovnog preuzimanja grada od strane vlasti.

Prema Krapoviću, radi se o političkoj korupciji. Gradonačelnik Budve tvrdi već neko vrijeme da DPS želi preko Džakovića da „prepakuje” skupštinsku većinu i domogne se mimo izbora vlasti u Budvi.

„To se već dešavalo u Budvi i DPS-u to ne bi bilo prvi put. Po nekim našim saznanjima, zamisao DPS-a je da se kroz podršku manjiske vlasti ili u nekom drugom obliku, uz podršku Džakovića, instalira nova vlast”, upozoravao je on. Krapović je takođe više puta ponovio da neće dozvoliti uvođenje prinudne uprave, te da su u krajnjem jedno od rješenja - novi izbori.

O opciji da se u Budvi „konstituiše neka nova većina” govorio je i **Dragan-Purko Ivančević**, predsjednik Crnogorske partije u Budvi, koji gotovo identičnim rječnikom Džakovića već više mjeseci kritikuje rad Demokrata i Krapovića. On se javno preporučio i za vršenje vlasti u Budvi. Takođe, kao i Džaković i on je ove sedmice pozvao Krapovića da preda vlast Careviću i Frontu.

„Od kada sam na čelu Budve traju pokušaji da se političkom korupcijom promijeni većina u lokalnom

Razlog zbog kog Džaković sada insistira na smjeni Krapovića nije baš najjasniji, imajući u vidu da aktuelnom gradonačelniku Budve svakako uskoro ističe mandat. Istovremeno, dolazak Carevića na mjesto gradonačelnika Budve neće riješiti pitanje uvođenja otvorenih lista, na kojima Džaković toliko insistira

predstavničkom tijelu, protivno volji građana izraženoj na izborima u oktobru 2016. godine”, kaže Krapović za *Monitor*. „Posljednji pokušaj je samo jedan u nizu. Mi smo te nečasne namjere prozreli i javno prozvali učesnike, pa se sada gospoda Džaković i Ivančević povlače i izlaze sa predlogom za moju smjenu po hitnom postupku i predaju uprave gospodinu Careviću.

Zaključujem da se gospodin Džaković vratio u Front kao i da je gospodin Ivančević takođe jako zainteresovan da gospodin Carević preuzme upravu Budvom, iako je Crnogorska u Budvi opozicija i nema nikakve veze sa našim koalicionim sporazumom i aranžmanom”, kaže gradonačelnik Budve.

Sdruge strane, Džaković je negirao tvrdnje Krapovića da se radi o političkoj korupciji. „Za njega je to danas korupcija, a nije tako nazivao moju odluku da ga mimo stava partije kojoj sam pripadao i čiji sam predsjednik opštinskog odbora bio, podržim i da on bude izabran na mjesto predsjednika Opštine Budva. Učinio sam to protivno interesima političke grupacije kojoj sam pripadao. To sam uradio isključivo da ne bi DPS ponovio izbore, te da bi opozicija formirala vlast. Platilo sam tada najveću cijenu u politici. Kako dokazuje gospodin predsjednik da onda nije bilo riječi o korupciji”, pitao je Džaković.

Džaković, međutim, nije pojasnio zbog čega dvije godine kasnije čini suprotno i otvara prostor da vlast opet zavlada Budvom. S druge strane,

postavlja se pitanje motiva zbog kojih bi Džaković bio učesnik političke korupcije, ukoliko je o tome riječ, kako to tvrdi gradonačelnik Budve.

U tom kontekstu iz redova Demokrata čule su se optužbe da Džaković ima problema sa nelegalnom gradnjom. Istovremeno, porodica Stevana Džakovića ove sedmice našla se u medijima zbog optužbi o nelegalnoj gradnji na državnom zemljištu. Mediji su objavili da budvanska policija i kotorsko tužilaštvo provjeravaju da li je otac nezavisnog poslanika, **Radovan Džaković**, nelegalno radio pristan za objekat na ostrvu Sveti Nikola kod svetionika, i to na parceli koja je navodno u državnom vlasništvu.

Inспекција je naložila Džakoviću da obustavi gradnju pristana površine oko 15 kvadrata na katastarskoj parceli 3037 KO Budva, ocjenjujući u rješenju da gradi na zemljištu „za koje ne posjeduje dokaz o pravu svojine, odnosno dokaz o drugom pravu, a isti gradi bez prijave radova i potrebne dokumentacije”. Prema podacima Uprave za nekretnine, Vlada je zadužena za raspolaganje ovim zemljištem. Džaković tvrdi da posjeduju vlasničke papire, te da će ih pokazati medijima, ali to još nijesu učinili.

Kako će se okončati politička kriza u Budvi znaćemo uskoro. Krapović za *Monitor* objašnjava da čak i da se izglasa nepovjerenje njemu, pozicija gradonačelnika Budve pripada Demokratama do kraja ove godine po Sporazumu. „Mi ćemo taj Sporazum poštovati do kraja”, ocijenio je.

Vjeruje se da će naredna sjednica, ipak, biti održana, jer će na njoj biti prisutni predstavnici DPS-a zbog toga što su na dnevnom redu neka od pitanja koja ih se tiču. Na sjednici će se pored izvještaja o radu lokalne uprave, raspravljati o odluci o zaduženju Opštine Budva zbog raskida ugovora sa nemačkim WTE oko projekta otpadnih voda.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

SARADNJA DRŽAVE I PRIVATNIH ZDRAVSTVENIH USTANOVA

Plati ili čekaj

Dobio sam uput kod očnog a kako se u KCCG čeka duže od mjesec dana, uputili su me kod privatnika. Tamo su mi rekli da mi mogu zakazati tek za dva mjeseca – krajem avgusta. Kako mi je taj pregled bio neophodan radi daljih analiza pitao sam može li to što prije. Rekli su mi može odmah samo ako hoću da platim 30 eura”, navodi se u pismu revoltiranog čitaoca *Monitora*.

Fond za zdravstveno osiguranje već pet godina potpisuje ugovore sa privatnim zdravstvenim ustanovama (PZU) s ciljem da pacijenti što kraće čekaju na preglede. Uputi za PZU se izdaju ukoliko nadležna zdravstvena ustanova pacijentnu ne može pružiti uslugu u roku od mjesec dana. Međutim, od početka saradnje sa PZU česte su žalbe da i u privatnim ordinacijama čekanje na pregled traje mjesec, dva, pa i duže. Osim u slučaju, ako ste tanki sa žilcima a ne i sa parama, pa platite da ne biste čekali.

„Dijete je zaboljelo uvo i zakazali su mi kod privatnika za nešto manje od 30 dana. Nismo mogli da čekamo otišli smo i platili pregled”, kaže sagovornica *Monitora*.

Lekar koji je želio da ostane anonimn za naš list priča: „Kompjuterski zakazujemo pregled kod specijaliste u privatnoj ordinaciji i kompjuter izbaci termin tek za tri mjeseca. Pacijenti onda nazovu tu ordinaciju i zakažu za popodne istog dana. Naravno, plate”.

Iz Ministarstva zdravlja su na pitanje *Monitora* da li imaju primjedbe pacijenata na rad PZU odgovorili: „Na rad ili sprovođenje procedura u PZU sa kojima Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore ima zaključen Ugovor, Ministarstvu zdravlja u proteklom periodu stiglo

Privatne zdravstvene ustanove, sa kojima Fond zdravstva ima ugovor, poprimile su praksu javnog zdravstva pa se i kod njih sve češće pregledi zakazuju za par mjeseci. Ko nije spreman da čeka, može odmah da se pregleda - samo da plati

je nekoliko primjedbi. Najveći broj njih odnosio se na pravovremenost zdravstvenih usluga gdje se intervenisalo i problemi su rješavani odmah. Takođe, bilo je prigovora da u PZU kada ne dobiju adekvatnu uslugu, nije bilo ni zaštitnika prava pacijenata. U svakoj od tih situacija se intervenisalo nadzorom Fonda i inspekcijских organa”.

Očigledno da se pacijenti malo žale nadležnima, pa inspekcije nemaju puno posla, jer sličnih iskustava o čekanju i od po nekoliko mjeseci je dosta. Magnetna rezonanca, skener, razna snimanja, čekaju se i kod privatnika od dva do četiri mjeseca.

Sagovornica *Monitora* kaže da je pitala doktora koji drži privatnu ordinaciju zašto

• **NAORUŽATI SE STRPLJENJEM:**
Uobičajeni redovi ispred ordinacija

zakazivanje preko Fonda ide tako sporo. „Rekao mi je otvoreno da idem kod ministra Hrapovića pa ga pitajte. Objasnio je da preko Fonda ne primaju ni 10 odsto od zvanične tržišne cijene, a uz to i dugo čekaju na naplatu”.

Da ocijene saradnju sa Fondom i da kažu da li ima kašnjenja u plaćanju od strane Fonda, ponudili smo Specijalnoj bolnici *Codra*, za koju se odvaja najviše novca iz budžeta mimo javnog zdravstva. Nijesmo dobili odgovore.

Jedan od *Monitorovih* sagovornika, vlasnik privatne ordinacije, kazao nam je da je raskinuo ugovor sa Fondom zbog velikog priliva pacijenata i male naplate od Fonda. I drugi sagovornik, stomatolog, kazao je da su razlozi gužva, spora naplata, niža tržišna cijena.

Iz Fonda tvrde da nema kašnjenja u naplati: „Shodno zaključenim ugovorima Fond je u obavezi da izvrši plaćanje za pružene zdravstvene usluge u roku od 60 dana od dana ispostavljanja fakture, čega se i pridržava”, odgovorili su *Monitoru* iz Fonda.

Objasnili su da je Fond za zdravstveno osiguranje za pružanje

zdravstvenih usluga osiguranim licima, zaključio ugovore sa 17 privatnih zdravstvenih ustanova koje nijesu sastavni dio zdravstvene mreže. Zaključeni ugovori se odnose na djelatnosti: oftalmologije (ambulantno i bolnički liječene

pacijente), interne medicine-reumatologije, magnetne rezonance, patološke anatomije i histologije i vantjelesne oplodnje.

U toku prošle godine privatne zdravstvene ustanove su Fondu ispostavile fakture u iznosu od 1,32 miliona eura. Pored ovih, Fond ima zaključene ugovore sa privatnim zdravstvenim ustanovama koje su sastavni dio zdravstvene mreže. To su SB *Codra* koja je u toku 2017. ispostavila fakture u iznosu od 3,31 miliona i PZU Opšta bolnica Meljine koja je fakturisala Fondu 1,53 milon eura.

Iz Ministarstva zdravlja za *Monitor* kažu da će uskoro „termini u PZU biti dostupni izabranim ljekarima u domovima zdravlja i zakazivanje će biti omogućeno kao u javnim zdravstvenim ustanovama”

„Znači, ukupan iznos ispostavljenih faktura za zdravstvene usluge od strane privatnih zdravstvenih ustanova u Crnoj Gori u 2017. je 6,16 miliona”, navodi se u odgovoru Fonda.

Nemala svota novca ide iz budžeta za PZU, a one umjesto da smanje bar čekanje na preglede sve češće preuzimaju praksu javnog zdravstva.

Na pritužbe privatnika o niskoj cijeni za njihove usluge koje pružaju osiguranicima, iz Fonda kažu: „Ugovorima je definisano da se plaćanje zdravstvenih usluga vrši po cjenovnicima Fonda, što znači da se pružene usluge fakturišu po istim cijenama kao što fakturišu i javne zdravstvene ustanove”.

Razlike između cijena Fonda i „tržišnih” su velike. U privatnim ordinacijama specijalistički pregled trudnice košta 30 eura, kontrola 20, a prema cjenovniku Fonda prvi pregled je 7,88 eura, a kontrola 5,25. Svi ultrazvučni pregledi (abdomena,

• SEAD ČIRGIĆ,
DIREKTOR FONDA

kukova, dojki...) u javnom zdravstvu imaju cijenu 10,73, dok su kod privatnika 35 eura...

Monitor je već pisao da su građani prinuđeni da sve češće idu kod privatnika da bi uopšte mogli da obave preglede. Tamo ih čeka veliki broj specijalista koji pored zaposlenja u javnom zdravstvu, uporedo rade i u privatnim zdravstvenim ustanovama.

Po definiciji korupcija u zdravstvu je i namjerno slabljenje javnog zdravstva u korist privatnog i prelijevanje novca građana u privatne džepove. Jedan od načina je i sve češći monopol privatnih ustanova u odnosu na javne zbog nemanja adekvatne opreme u javnom zdravstvu. Dešava se da se određeni testovi mogu uraditi samo kod privatnika, ili da pojedini aparati u KCCG ne rade pa umjesto da se poprave ili kupe novi, stotine hiljada eura država i pacijenti daju privatnim ambulantama. Tako su se, tokom prošle godine, aparati za magnetnu rezonancu u Kliničkom centru Crne Gore često kvarili. A kod privatnika ovaj pregled, u zavisnosti od toga što se snima, košta od 150 do 450 eura.

Iz Ministarstva zdravlja za *Monitor* tvrde da imaju rješenje bar kad je riječ o dužini čekanja na preglede kod privatnika: „U toku su dogovori sa FZOCG, koji će rezultirati potpisivanjem Aneksa

Iz Fonda tvrde da nema kašnjenja u naplati: „Shodno zaključenim ugovorima Fond je u obavezi da izvrši plaćanje za pružene zdravstvene usluge u roku od 60 dana od dana ispostavljanja fakture, čega se i pridržava”

Ugovora sa privatnim zdravstvenim ustanovama koje su uključene u mrežu zdravstvenih ustanova, a kojim će biti regulisano njihovo umrežavanje u sistem elektronskog zakazivanja specijalističkih pregleda. Na taj način će termini u PZU biti dostupni izabranim ljekarima u domovima zdravlja i zakazivanje će biti omogućeno kao u javnim zdravstvenim ustanovama”.

Jedan od roditelja sa kojima smo razgovarali kaže: „Teško da ima rješenja za to čekanje. U Dječjoj bolnici postoji samo jedan neurolog. Gužva je ogromna, čekamo po pola godine. Osim ako ne dobiješ vizit kartu i platiš”.

Predrag NIKOLIĆ

Razlike između cijena Fonda i „tržišnih” su velike. U privatnim ordinacijama specijalistički pregled trudnice košta 30 eura, kontrola 20, a prema cjenovniku Fonda prvi pregled je 7,88 eura, a kontrola 5,25. Svi ultrazvučni pregledi (abdomena, kukova, dojki...) u javnom zdravstvu imaju cijenu 10,73, dok su kod privatnika 35 eura...

Šta je sud spram Partije

Opštinski odbor DPS u Tivtu najavio je pokretanje procedure za razrješenje predsjednice Opštine Snežane Matijević. Vijest ne bi bila pretjerano neobična da aktualna predsjednica nije na tu funkciju izabrana baš glasovima odbornika DPS, nakon što je na lokalnim izborima 2016. predvodila listu te partije.

Bez obzira na zvanično opravdanje odluke koje će, prema najavama, biti provedena sredinom jula (predsjednica navodno „nije obezbijedila provođenje strateškog plana razvoja opštine“) stvari su kistalno jasne. Snežani Matijević nepovjerenje će biti izglasano zato što je odbila da svojim potpisom ozvaniči odluku partijske centrale u Podgorici, kojom je opštini Tivat naređeno da se odrekne naplate 5,6 miliona eura komunalija od vlasnika Porto Montenegra. I tu joj neće pomoći porodični i lični ugled (dr Matijević je stomatolog, deceniju je vodila Dom zdravlja u Tivtu, vanredni je profesor na Medicinskom fakultetu u Podgorici smjer stomatologija, član Evropske akademije za preventivnu stomatologiju). Niti joj kao alibi „na sudu partije“ može poslužiti strah od krivične odgovornosti koja je, može se čuti, poprilično izvjesna za onoga ko stavi potpis na odluku odavno pripremljenu u Podgorici.

Ovdašnji *gospodari* iz vrha vladajuće partije ne trpe neposlušnost. Nemaju ni trunku dileme kada je treba kazniti. Nebitno da li je riječ o članovima Savjeta i rukovodstvu Javnog servisa, savjetu Agencije za

Šta su pravo i pravda spram potrebe vlasti da nagradi i zaštiti svoje poslušnike. A kazni neposlušne i neodlučne.

Utvrđujući tako armiju korumpiranih i spremnih da zbog vlastitog interesa i straha svim silama brane režim. To je suština slučaja predsjednice tivatske opštine Snežane Matijević

borbu protiv korupcije, ili opštinskom rukovodstvu iz sopstvene partije.

Bespogovorni poslušnici, pokazuje se, mogu očekivati unosnu nagradu. Posebno oni koji ne prezaju ni od kršenja zakona kako bi opravdali očekivanja partijskih šefova – lidera članica vladajuće koalicije.

Prije neki dan dobili smo potvrdu onoga što smo unaprijed znali da će

se desiti. Nakon što je pravosnažno osuđen na uslovnu zatvorsku kaznu zbog zloupotrebe službenog položaja (državnim novcem plaćao troškove partijskih okupljanja „svoje“ SD) Nebojša Obradović je podnio ostavku na mjesto direktora Direkcije za željeznicu. Da bi već sjutra bio „preraspoređen“ na novo radno mjesto – u Službu za finansijsko-knjigovodstvene poslove Ministarstva saobraćaja. Liči li vam to na priču o kozi koju su (p)ostavili da čuva kupus? I koja smo mi dugouha životinja u toj basni?

Da je vladin funkcioner (direktor Direkcije) nakon osuđujuće pravosnažne presude – kako dolikuje – bio istjeran iz državne službe, namjesto što mu je pružena prilika da se on *ljutne* na državu i podnese ostavku, tada crnogorski poreski obveznici ne bi bili u neprilici da i dalje finansiraju nekoga ko im je novac već nezakonito uzimao. Ili otimao, ako ćemo pravo.

Ali, šta su pravo i pravda spram potrebe vlasti da nagradi i zaštiti svoje poslušnike. Utvrđujući tako *armiju* korumpiranih i spremnih da, zbog vlastitog interesa i straha, svim silama brane brojna nepočinstva vladajuće klike. Do posljednjeg centa iz zajedničke/državne kase.

A ko na takvo što nije spreman – tome nema mjesta među odabranom „elitom“ spremnom da *regionalnog lidera* u svemu i svačemu, u što skorijem roku, ostavi bez zemlje, vode i vazduha. Sve uz poklič: Da je vječna.

Z. RADULOVIĆ

Na krilima vlasti

Za one koji su nakon više godina zaboravili epizodu Pozitivna – priču o tome kako je jedna opoziciona partija zadužila crnogorsku vlast održavši je u životu u najtežem trenutku – stiglo je podsjećanje. Prvo smo saznali da je bivši predsjednik te partije **Darko Pajović** nagrađen ambadorskim mjestom u Kini, a onda se uskoro na velika vrata vratila i njegova saborkinja, advokatica **Azra Jasavić**, takođe liderka Pozitivne i bivša potpredsjednica Vlade.

U junu ove godine sekretarka Vrhovnog suda Crne Gore **Sanja Boreta** poslala je dopis predsjednicima svih sudova u Crnoj Gori u kom se navodi da se Azra Jasavić vraća u advokaturu. Osim što je u trenutku kada je dopis stigao, i javnosti u Crnoj Gori već uveliko jasno da se Azra Jasavić vratila u advokaturu, jer vodi neke od najvrućih sporova, prema pojašnjenju pojedinih sudija, to je prvi put da ih neko na taj način,

U junu ove godine sekretarka Vrhovnog suda Crne Gore Sanja Boreta poslala je dopis predsjednicima svih sudova u Crnoj Gori u kom se navodi da se Azra Jasavić vraća u advokaturu. Upućeni tvrde da je ovakav način obavješćavanja sudova da se neki advokat vratio presedan. Pa ipak, zaslužila je

preko Vrhovnog suda i predsjednika sudova, obavještava o povratku nekog advokata.

„Poštovani predsjednici, obavještavamo vas da je advokat Azra Jasavić iz Podgorice od 1. 12. 2017. nastavila da obavlja posao advokata, nakon što su joj prava i obaveze mirovale zbog obavljanja javne funkcije. Informaciju vam dostavljamo radi upoznavanja i ažuriranja spiskova za angažovanje advokata po službenoj dužnosti”, navodi se u dopisu sekretarke

• **NJEMU KINA:** Darko Pajović, nekadašnji predsjednik Pozitivne

Informacija da se Jasavićeva vraća stigla je nakon više od pola godine od njenog povratka advokaturi, a nakon postupka u kom je Jasavićeva učestvovala kao advokatica, a koji će bratu predsjednika države Aleksandru Đukanoviću, još jednom uz malu pomoć državnih institucija i pravosuđa, donijeti milione

Vrhovnog suda od 19. juna ove godine.

Upućeni tvrde da je ovakav način obavješćavanja sudova da se neki advokat vratio presedan. Ustaljena je praksa da Advokatska komora obavijesti sekretare sudova, a sudije sa kojim je *Monitor* razgovarao tvrde da im se prvi put dešava da na ovaj način, preko predsjednika

Poštovani predsjednici, obavještavamo vas da je advokat Azra Jasavić iz Podgorice od 1. 12. 2017. nastavila da obavlja posao advokata, nakon što su joj prava i obaveze mirovale zbog obavljanja javne funkcije. Informaciju vam dostavljamo radi upoznavanja i ažuriranja spiskova za angažovanje advokata po službenoj dužnosti", navodi se u dopisu sekretarke Vrhovnog suda od 19. juna ove godine

sudova i Vrhovnog suda saznaju da se neko vratio u advokaturu.

Informacija da se Jasavićeva vraća stigla je nakon postupka u kom je Jasavićeva učestvovala kao advokatica, a koji će bratu predsjednika države **Aleksandru Đukanoviću**, još jednom uz malu pomoć državnih institucija i pravosuđa, donijeti milione.

Ona je u tom postupku zastupala Elektroprivredu Crne Gore. „Zasluga“ Jasavićeve je u tome što je njen zahtjev za izuzeće sutkinje Privrednog suda **Nataše Bošković**, koja je privremenim mjerama pokušavala da zaustavi operaciju

• Blažo Jovanić, predsjednik Privrednog suda

Rudnik uglja koju pojedini vide i kao jednu od najvećih pljački. Zahtjev je prihvatio predsjednik Privrednog suda **Blažo Jovanić**, što je familiji Đukanović omogućilo novu višemilionsku zaradu.

Naime Elektroprivreda Crne Gore je krajem marta pokrenula postupak preuzimanja akcija Rudnika uglja u kom će Đukanović ne samo zaraditi više miliona nego i 1, 4 miliona više nego što njegove akcije u tom preduzeću vrijede.

Odluku o privremenoj mjeri zabrane kupovine akcija, „kako bi se spriječio nastanak nenadoknadive štete“, van ročišta, donijela je sudija Nataša Bošković, a po tužbi manjinskog akcionara EPCG, *M&V Company*, u vlasništvu **Vasilija Miličkovića**.

Miličković je tražio da se poništi sporna odluka EPCG o preuzimanju Rudnika i donese privremena mjera zabrane kupovine akcija RUP-a.

Akcijom Jasavićeve i Jovanića sutkinja je izuzeta sa slučaja.

Naravno, ovo je sitnica kad je u pitanju doprinos lidera Pozitivne Đukanoviću i njegovima. Nakon što su Pajović i Jasavićeva 2012. godine predali opozicioni Nikšić vlastima, a potom onemogućili da se u parlamentu izglasa nepovjerenje Đukanovićevoj Vladi, doprinosi su se samo redali. Pajović je, istina na zadatku odbrane *familije*, koju je nazivao „odbranom države, prednjačio, obilazeći i Đukanovićeve tajkune ako treba, ali ni advokatica nije zaostajala.

Posebno se isticala u kritici opozicionih lidera, tvrdeći da iz „njihovih džepova vire rublje i oni vam nude rublje za glas“. Istina, ni u javnim ljubavnim izjavama Đukanoviću nije uspjela da nadmaši onu Pajovićevu upućenu Đukanoviću: „Ova zemlja ima jednog lidera. Da nije bilo tog lidera prije 10 godina ova država ne bi bila nezavisna“.

Kina i dopis iz Vrhovnog suda stvarno su minimum.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

Rodićev proces

Počelo je, poput sage o *državnom udaru*, dramatičnim najavama i interpretacijama: Advokat **Goran Rodić** organizovao je kriminalnu grupu sa namjerom da sa 600.000 eura podmiti **Milivoja Katnića** kako ovaj ne bi pokrenuo istragu protiv kompanije A2A, obavijestio nas je prije godinu lično specijalni državni tužilac, nakon što su pripadnici Specijalnog policijskog tima po nalogu tužilaštva pretresli kancelarije i stan advokata Rodića. Tokom pretresa policija je „privremeno oduzela“ dokumentaciju koja je svjedočila o poslovnoj saradnji *Advokatske kancelarije Rodić* sa italijanskom A2A (okončanoj nekih šest mjeseci ranije). Ali i mobilne telefone Rodića i njegovih saradnika, što će se pokazati kao mnogo zanimljiviji dio priče.

„Do tih sumnji smo došli pretresom stana i kancelarija“, tvrdio je Katnić, mada do danas ni zvanični ni nezvanični izvori iz tužilaštva nijesu ukazali da postoji makar jedan materijalni dokaz za optužbe. „Rodić je davao pravna mišljenja licima na rukovodećim pozicijama u kompaniji A2A. Među tim mišljenjima je mogućnost da SDT iskoristi diskreciono pravo i ne pokrene postupak protiv A2A kao pravnog lica. Postoje i dokazi da je kancelarija Rodića dobila do 70.000 eura“, kazao je SDT.

Katnić do danas nije komentarisao optužbe da je SDT svojim postupanjem prekršilo zakon pošto je

Počelo je optužbama za pokušaj podmićivanja specijalnog tužioca (slučaj A2A), a nastavilo objavljivanjem povjerljivih razgovora advokata i optuženih iz slučaja *državni udar*. Onda su se svi utišali. Neki milom, neki silom. Sinđelić je ispričao svoju priču i otišao kući. Zaboravimo li – ponovićemo se

pretres *Advokatske kancelarije Rodić* izvršen bez zakonom obaveznog prisustva predstavnika Advokatske komore Crne Gore (AKCG). Doduše, ni članovi AKCG nijesu dizali pretjeranu buku po tom pitanju. *Pušti đavola*, kako pjevaju momci uz kotorske *Who see*.

„Bilo kakav mito i ja nismo spojivi“, odgovorio je Rodić. „Nisam advokat koji predmete radi i završava na *balkanski način*, niti na bilo koji od nezakonitih načina sa domicilnog prostora italijanskih državljana“.

Nekih pola godine kasnije, pokazalo se kako je SDT odustalo od optužbi na račun A2A i domaćeg osoblja iz EPCG. Nije objašnjeno da li se tokom postupka desio „slučaj“ koji je, godinu ranije, za svoje klijente iz Italije analizirao advokat Rodić, a tužilac Katnić nam ga predočio kao *krunski dokaz zavjere*. Tek, u januaru ove godine, Specijalno tužilaštvo je Višem sudu dostavilo optužnicu protiv italijanskih državljana **Enrika Malerbe, Renata Ravanelija, Flavia**

• OBOJICA ZNAMO
ISTINU: Goran Rodić

Bjanka i Masima Sala, tereteći ih za „zloupotreba službenog položaja u privrednom poslovanju”.

Podsjetimo, riječ je o konsultantskim ugovorima koje su menadžeri A2A, upravljajući *Elektroprivredom Crne Gore*, potpisali sa matičnom kompanijom i njenim ćerka firmama *A2A reti eletrica* i *BAIN Milano*, u ukupnoj vrijednosti od nekih 15 miliona. Aferu je otkrilo *Udruženje manjinskih akcionara EPCG*, a Vlada i domaći menadžment EPCG su otkrivene podatke mjesecima ignorisali i osporavali – sve dok se **Vasilije Miličković** i njegovi saradnici nijesu obratili tužilaštvu u Italiji. Potom je novac vraćan na račun EPCG, A2A oslobođena svih sumnji dok je još neizvjesno da li će se na optuženičkoj klupi naći njeni nekadašnji predstavnici u Crnoj Gori.

Viši sud je u februaru Specijalnom tužilaštvu dostavljenu optužnicu vratio *na dopunu* zbog navodnih „administrativnih propusta”. SDT je dodatni posao završio krajem maja. Koliko uspješno saznacemo uskoro. Novo izjašnjenje o optužnici u Višem sudu zakazano je za desetak dana.

U međuvremenu je, prema nezvaničnim saznanjima *Monitora*, Specijalno tužilaštvo promijenilo *opis djela* za koje sumnjiči Gorana Rodića i njegove saradnike iz Advokatske kancelarije. Izgleda kako se njima više ne spočitava „organizovanje kriminalne grupe radi podstrekavanja za davanje mita”, kako bi Katnić bio blagonaklon prema A2A, već naum da prevare/obmanu/finansijski oštete svoje klijente iz Italije!

Ni *Advokatska kancelarija Rodić* i Specijalno državno tužilaštvo nijesu željeli da otkrivaju detalje

• DA
LI JE I
ČUTANJE
JAVNI
INTERES:
Milivoje
Katnić

Strah i tišina

Specijalno državno tužilaštvo ostalo je nijemo na upit koji smo im uputili početkom nedjelje. Tražili smo odgovore i pojašnjenja na sledeća pitanja:

- Prošlo je tačno godinu dana kako je advokat Goran Rodić osumnjičen da je „organizovao kriminalnu grupu radi podstrekavanja za davanje mita” vezano za slučaj italijanske kompanije A2A (citat SDT Milivoje Katnić). Šta se u međuvremenu dešavalo sa tim slučajem i u kojoj je on fazi?

- SDT je prije godinu kazao da postoji osnov sumnje da je advokat Rodić organizovao kriminalnu grupu sa ciljem da njega (SDT-a) podmiti kako ne bi pokrenuo postupak protiv italijanske kompanije A2A. Šta je bilo sa tim postupkom?

- Može li se ishod istrage protiv A2A dovesti u vezu sa istragom protiv Gorana Rodića?

- Prije nepunih godinu dana na vašem sajtu se pojavio materijal pod naslovom *Specijalno tužilaštvo predstavlja oblike specijalnog rata*. U dijelu propratnog objašnjenja piše i sledeće: „U cilju objektivnog informisanja javnosti i posebno sagledavanja oblika i formi specijalnog rata koji traje protiv Specijalnog državnog tužilaštva, te posebno rasvetljavanja oblika i formi i propagandnih aktivnosti u okviru tog plana, prezentujemo javnosti dio materijala dobijenog iz mobilnih telefona koje je koristio advokat G. R, kao i druge dokaze koji su izuzeti po naredbi sudije za istragu Višeg suda u Podgorici”.

Molim Vas da nam pojasnite da li se povodom ovih materijala vode bilo kakvi postupci protiv onih koji su vodili specijalni rat protiv SDT-a; ili protiv nekoga iz tužilaštva ko je prekršio pravo na tajnost komunikacije advokat - klijent, objelodanio dokaze iz postupka itd...

- U kojoj je fazi „slučaj čokolada” (4.000 eura u omotu čokolade poklonjene surpuzi SDT-a na njenom radnom mjestu)?

Iz Specijalnog državnog tužilaštva *ni pisma ni razglednice*.

postupka koji se *oživljava i uspravljuje* s vremena na vrijeme, kao po nečijoj potrebi i porudžbi. Jedni su nam pokušali objasniti kako „šut sa rogatim ne može” i kako - iz njihove perspektive - može biti kontraproduktivno svako dodatno *talasanje* slučaja u kome su se našli „iz svima poznatih razloga”. Drugi su nas ignorisali (vidi boks).

Prepušteni sami sebi mogli smo samo da maštamo. Recimo, kako i zašto Specijalno državno tužilaštvo nikada ni približno sličnu pažnju nije posvetilo advokatima **Ani Đukanović** (ranije **Kolarević**) i **Nikoli Martinoviću** i njihovoj ulozi u aferi *Telekom*. Nije valjda da Milivoje Katnić i njegovi saradnici u toj priči nijesu prepoznali javni interes?

Da se vratimo *slučaju Rodić*. Čutanje glavnih aktera ne smije biti razlog za ignorisanje priče sa mogućim dalekosežnim posljedicama po društvo. Nakog *desanta* na *Kancelariju Rodić* i medijskog napada na njega i njegove saradnike

- Specijalno državno tužilaštvo je na svom sajtu objavilo transkripte razgovora i poruka pronađenih u oduzetim telefonima. Probranih, redigovanih i *nafileovanih* pratećim komentarima, kako bi nam *pomogli* pri njihovom čitanju.

Sve pod firmom predstavljanja raznih oblika *specijalnog rata* koji se vode protiv njih, tužilaštvo objašnjava motive Rodićevih javnih nastupa. „Cilj medijskog eksponiranja advokata G.R. bio je njegov izbor na mjesto vrhovnog državnog tužioca, o čemu je postojao i dogovor sa, za sada, nepoznatim licima”. *Pazite sa za sada nepoznatim licima*. Znači li to da Katnić i društvo intenzivno rade na otkrivanju *zločinaca*

koji su željeli Gorana Rodića na mjestu VDT-a? Ili je u pitanju samo upozorenje.

Tužilaštvu smetaju i javne kritike. „G.R. saopštava da je, gostujući na TV-u, problematizovao sporazume o priznanju krivice, koje je do sada zaključilo Specijalno državno tužilaštvo, a sve kako bi se kompromitovao rad SDT i omalovažili uspjesi u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, kroz netačno i tendenciozno prikazivanje rezultata sporazuma koji su zaključeni u tzv. „budvanskim predmetima”, pri čemu G.R. potencira da su sporazumi zaključeni isključivo u korist okrivljenih, a ne u korist zakona i pravde”, objašnjavaju nam iz Specijalnog tužilaštva. Šteta što im, kao svjedoci brige za javne interese, nису dostupni **Svetozar i Miloš Marović**. Oni bi, iz prve ruke, mogli razobličiti *netočnu i tendencioznu* kritiku sporazuma koje su potpisali sa tužilaštvom.

Bez zazora Katnić i njegovi

saradnici objavljuju i komunikaciju Rodića sa **Milanom Kneževićem**, njegovim klijentom u slučaju *državni udar*.

„Jasno se utvrđuje da G.R. i M.K. ne razgovaraju o činjenicama koje se odnose na postupak u predmetu terorizam u pokušaju,

specijalnog rata koji se duže vrijeme vodi protiv SDT-a“.

Rodić se, očekivano, povukao iz slučaja *državni udar*, dok su njegove ovdašnje kolege iz AKCG neočekivano tiho prešle preko svega učinjenog.

„Od vrhovnog državnog tužioca

● ELIMINACIJA NEPO-
ŽELJNE KONKUREN-
CIJE IZ SUDNICE: Sa
suđenja optuženima
za državni

već prevashodno razgovaraju o načinu na koji bi opstruirali krivični postupak, te dalje vršili medijsku propagandu u cilju diskreditacije tužilaštva“, zaključuju u SDT-u nakon prezentovane četiri (4) rečenice iz očigledno je mnogo dužeg razgovora advokata i njegovog klijenta. Nove izводе iz razgovora (na temu potjernice koju je Hrvatska raspisala za pravosnažno osuđenim ubicom **Sašom Sindelićem** – ključnim svjedokom Katnićeve optužnice) prate novi komentari. Prema njima Rodić i Knežević razrađuju „plan opstruiranja krivičnog postupka na sve moguće načine i nastoje da iskoriste svoje položaje kako bi izvršili dodatni pritisak prema Hrvatskoj, a sve u cilju komplikovanja samog krivičnog postupka...“.

Motiv objavljivanja saopštenja od 17. jula, dodaje se, je isključivo pravo javnosti da zna u kakvim okolnostima SDT obavlja svoje zadatke definisane Ustavom i zakonom, „sa ciljem da javnost razumije sve forme

očekujemo samo da se kratko i jasno izjasni da li podržava prisluškivanje i špijuniranje advokata i klijenata i prisluškivanje međusobne komunikacije advokata”, kazao je **Miroje Jovanović**, branilac **Andrije Mandića** obrazlažući zahtjev upućen Ivici Stankoviću da se Milivoje Katnić izuzme iz slučaja *državni udar*. Zahtjev je odbijen.

Katnić je našao za shodno da dodatno pojasni svoj postupak, pozivajući se i na presudu Evropskog suda koja kaže „da postoji granica prava na poverljivost komunikacije (advokat – klijent) i ista je ograničena nacionalnim pravosudnim interesima“. Istovremeno je ponovio optužbe na račun advokata i navodnog kršenja njihovog kodeksa profesionalne etike.

Onda su se svi utišali. Neki milom, neki silom. Sindelić je ispričao svoju priču i otišao kući. Mi smo tu de smo. Zaboravimo li – ponoviće se.

Zoran RADULOVIĆ

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Vi znate kako sam raspoložen za bilo kakvu priču sa *Vijestima*“.

Miomir Mugoša, bivši gradonačelnik i ambasador

Nikola Đuričko

Glumac:

„Prije svega se moramo pomiriti s činjenicom da je povijest znanost i da se njome bave znanstvenici, a ne ekipa u kafiću. Kada to prihvatimo, tek na temelju toga možemo formulirati stav. A kod nas je na snazi obrnut proces: povijest se falsificira i koristi za manipulacije ljudima. Tijekom svega toga lopovi se bogate, a mi se dalje vrtimo u krug i nazadujemo“.

(Jutarnji list)

Boris Isaković

Glumac:

„A to što si ti besan, očajan, izneveren... to ti razreši sa sobom. Šta se to koga tiče? Sistem ide svojim putem i melje sve pred sobom. Budući da je žestoko nadmoćan, sve nas ubjeđuje da je jedini mogući, i da tu nema šta ko da se buni. Tvoje je da se uklopiš ili ima da te nema, ne postojiš“.

(Blic)

Luka Mesec

Koordinator slovenačke Levice:

„Janšin željeni režim realno funkcionira u susjednoj Mađarskoj, a on bi ga rado prenio u Sloveniju. Radi se o suspenziji liberalne demokracije, gdje cijela država postaje zatočenikom više-manje privatne vlasti jedne partije, povezane sa stranim i domaćim kapitalom. Mislim da tu pojavu možemo nazvati neofašizmom“.

(portalnovosti.com)

Dušan Petričić

Karikaturista:

„Doživeli smo da na vlasti imamo grupu ponavljača, lenjivaca, onih koji očigledno nikada nisu imali svest da treba ozbiljnim radom nešto da zasluže. Doživeli smo da na čelu države sede ljudi koji su daleko ispod onoga što ovo društvo ima. Ta 'elita' ovu državu ne vodi nigde, vodi u sunovrat“.

(N1)

Hrvoje Mimica

Partizan, zapovjednik čete koji je prvi ušao u oslobođenu Opatiju:

„Kad sad pogledam, tolike godine unatrag, nismo zaslužili takvo postupanje. Svugdje gdje odem, bilo gdje u Bosnu, ali i bilo u koju drugu državu, a obišao sam 20 država na svijetu, svugdje me cijene i priznaju, svugdje sam heroj. A doma gledaju na nas kao razbojнике! Ali tako je to, što više mučiš, šutiš, to više znaš da si u pravu“.

(Novi list)

Tanja Šljivar

Dramska spisateljica iz Banjaluke o tome kako društvena kritika i angažovanost dovode do marginalizacije:

„Dok nisam probala da pišem novinski tekst o tome, nisam ni shvatala koliko se zapravo povrijeđeno i poniženo osjećam. Jer to je oružje i sposobnost onih koji drže pozicije moći – da u svakom trenutku mogu – socijalno, verbalno, ekonomski, da povrijede one, koji su im u toj konstelaciji moći podređeni. Ja radim u prekarnim uslovima, kao slobodna umjetnica, koja svoju radnu snagu svakodnevno prodaje na tržištu rada, dakle u uslovima u kojima bi većina onih koji su mi zapošljavanje i stalnu platu namjerno onemogućili, vjerovatno skapali od gladi“.

(Buka)

Vladimir Vujović

Pisac iz Bara na promociji svog prvog romana *Silencio*, priče o velemajestoru Bobiju Fišeru:

„Šah je jedno fenomenalno simboličko polje. Kao igra je toliko zahvalan za književnu obradu, toliko da sam morao da vodim računa da ne pretjeram sa nekom prevelikom simbolikom i sa stereotipima koji su već više puta viđeni u književnosti i na filmu“.

(fosmedia.me)

ŽAN MIŠEL ŽAR

Francuski kompozitor u govoru pred Parlamentu EU:

„Europa je izgubila bitku za hardver, sva tehnologija, svi pametni telefoni i slično rade se u Aziji, Americi... Ne smijemo sad izgubiti i bitku za softver, za sadržaj, jer kultura je DNK Europe“.

(Jutarnji list)

Marko Tomaš

Pjesnik se sjeća četvrtfinala Svjetskog prvenstva u Italiji 1990:

„Sećam se kako je ulica u Mostaru bila pusta, taj težak osećaj kad je došlo do penala, jer to je Jugoslavija ... ne dobijaš na penale, mi na lutriji ne dobijamo“.

(Danas)

VIDA OGNJENović

Spisateljica i rediteljka:

„Nema te laži koja ovde neće proći lakše nego dokaz da je u pitanju neistina. I kad se utvrdi prava istina, ona neće ostati bez podozrenja. Zato što se i dalje više veruje narodnoj pesmi nego osvedočenom podatku. Takvi smo i znamo da smo takvi, ali opet nekako žao nam je nas, pa se tešimo retkim izuzecima. Samo gde da ih nađemo...“

(Novosti)

ALEN MURATOVIĆ

Glumac u Sarajevu po prvi put kao reditelj postavlja predstavu Narodni poslanik:

„Živimo u vremenu u kojem više od 20 godina poglavari vrše 'političku masturbaciju' nad nama. Nušić je još prije mnogo godina ustanovio devijacije koje su očigledno ožiljak i simbol mentaliteta ovog društva. Sve sam više uvjeren da je to stvar apsolutnog i da se nikada neće promijeniti. Zato je ovaj tekst bezvremenski i zbog toga je i danas toliko aktuelan“.

(klix.ba)

Marina Abramović

Umjetnica nakon više decenija ponovo priprema izložbu u Beogradu:

„Kad mi se predsjednica Vlade Srbije Ana Brnabić prvi put javila, bila sam veoma uzbuđena i srećna, jer je ovo prvi put da mi se neko od naših zvaničnika obratio povodom izlaganja u mom rodnom gradu. Ova posjeta Beogradu za mene je vrlo emotivna, pošto želim da obiđem brojna mjesta, posebno ona na kojima sam odrastala i provodila vrijeme kad sam bila mala. Uzbuđena sam jer imam utisak da sam se vratila kući, nekim sjećanjima i vremenima koja su me činila baš srećnom, pošto je to bio jedan od ljepših perioda u mom životu“.

(Gloria)

OD SADA I ZA
PENZIONERE

TEHNOMAX

POTROŠAČKI KREDITI

do 24 mjesečne rate

N kamate
E troškova

B odlaska u banku

Sve na jednom mjestu!

**HIPOTEKARNA
BANKA**

Fudbal, nacionalizam i mafija

Vladan Stojaković, Mladen Delić, Dragan Nikitović, Boris Mutić, Vladimir Anzu-
lović, Miloško Pantić... Tko je imao sreću
da u prijenosima Jugoslavenske radio-televizije
prati velike sportske priredbe, sigurno se i danas
dobro sjeća glasova koji su pripadali pobrojanim
komentatorima. Među tim doajenima sportskog TV
novinarstva živ je još samo Miloško Pantić – ma što
živ, življi no ikada. Za razliku od većine svojih mlađih
kolega koji danas „rade“ nogometne prijenose, naš

sugovornik vidi mnogo dalje od
lopte. Kroz kritiku korupcije u
nogometu u svojim analizama
on kritizira čitav politički sustav
„beščasća kvazinacionalista i
lažnih patriota“, zahtijevajući
radikalnu reorganizaciju Srbije
(ali ne samo nje) na demokratskim
načelima.

**Novac odlučujuće utječe na
svjetski nogomet?**

PANTIĆ: Fudbal danas sadrži
u sebi elemente politike, države,
nacije, ideologije, tržišta, a to nije
ništa drugo nego nova religija
čovečanstva. Danas kad se kaže
fudbal, automatski se reklo
– masa. A nema mase koju u
vlasti ne drže ekrani spektakla.
Masa je ciljna grupa kapitala i
kapitalista. Nekada se nogomet
igrao zbog gledalaca, sada se
igra zbog novca od TV prava i
kladionica, kao i zbog moderne
gospode Glembajevih. To su
bogataši skorojevići iz Rusije, Kine,
Tajvana, Arabije pa i iz Amerike.
Oni su ti koji enormnim sumama
plaćaju igrače i trenere, da bi im
ovi vratili dogovoreni procenat u

kešu i tako su te pare kolokvijalno rečeno oprane.
Ali da se ne lažemo, reč je o čistoj krađi.

Ogroman novac se vrti u nogometu. Evo vam
primer Premijer lige u Engleskoj. Kad je osnovana u
sezoni 1992/93. od TV prava dobili su nešto više od
20 miliona evra. Danas ta suma ide do dve milijarde

evra za sezonu. Logično je onda da taj i toliki kapital
proizvodi korupciju okeanskih razmera.

To što su švajcarske sudske vlasti oslobodile
Mišela Platini, za mene je dokaz da mu je afeta
nameštena, da bi bio smenjen. Jer on je veliko
ime, zaradio je u karijeri mnogo para i kao takav
prepreka je novokomponovanim bogatunima u
nogometu. Čovek koji ga je zamenio, fudbalski
anonimni Aleksandar Čeferin iz Slovenije, a takođe
i predsednik FIFE Đani Infantino, dokaz su da
kapitalu nije važan nogomet kao sport i kao igra
– i da filozofski rečeno, vodi nogomet direktno u
ništavilo.

**Upravo Platini je nedavno izjavio kako je ždrijež
za vrijeme SP-a u Francuskoj bio namješten, i to
tako da se domaćini ne mogu susresti s Brazilom
do finalne utakmice. Kaže da se takve stvari i
inače često rade?**

PANTIĆ: U pravu je Mišel Platini. Kapital je
pretvorio planetu u jednu veliku estradnu scenu, u
veliki rijaliti program i veliki šou-biznis. Uz pomoć
moderne tehnologije i medija kojima raspolažu,
oni su u stanju da izvedu svaku vrstu manipulacija.
Sve je podređeno spektaklu pa i to ko će se i sa
kim i kada sastati. Igra se za velike pare i zato sam
ubeđen da kapital neće nikada dozvoliti da jedna
mala Hrvatska ili Srbija osvoje prvenstvo sveta.
Nema tu mesta za viteštvo i pravo sportsko umeće,
sve je podređeno uvećanju kapitala. Ne bih da
budem prorok, ali mislim da je Prvenstvo sveta u
Rusiji poslednja takva predstava koja će makar malo
ličiti na nogometne igre uz koje je moja generacija
odrastala. U Kataru kao sledećem domaćinu
gledaćemo igru nogometnih robota.

**Što onda očekujete od SP-a u Rusiji?
Pretenziono bi bilo pretpostaviti da niti ruska
reprezentacija ne želi vidjeti Brazil prije finala?**

PANTIĆ: Mislim da su i u Rusiji svesni da nije
vreme za promenu svetskog poretka u kome su
dominantni Brazil, Argentina, Španija i Nemačka.
Oni će se i ovoga puta boriti za titulu. Od manjih
nacija koje bi možda mogle do postolja, verujem u
Belgiju i Hrvatsku.

H-alter.org

Nastavak u sledećem broju

Ne bih da
budem
prorok,
ali mislim da je
Prvenstvo svijeta
u Rusiji posljednja
takva predstava
koja će makar malo
ličiti na nogometne
igre uz koje je
moja generacija
odrastala. U Kataru
kao sljedećem
domaćinu
gledaćemo igru
nogometnih robota

Sve nijanse sive

Nakon alarmantnih statističkih podataka s Biroa rada u Beranama, čelnici Opštine uputili su otvoreni poziv nadležnim državnim organima i institucijama da preduzmu odgovarajuće mjere u cilju smanjenja nezaposlenosti u ovom gradu na sjeveru Crne Gore.

Bivši radnici, koji su se u tranzicionim procesima preselili na biro rada, tvrde da su pljačkaška privatizacija nekad moćnih privrednih kolektiva kao i neravnomjeran regionalni razvoj Crne Gore, glavni uzročnici porasta broja nezaposlenih

Predsjednik Opštine **Dragoslav Šćekić** izrazio je nadu da će država u narednom periodu uložiti više novca u ovu opštinu, prvenstveno u privredu, te otvoriti nova radna mjesta.

„Posljednjih decenija Berane je napustio veliki broj stanovnika, prevashodno zbog toga što niko nije mogao da pronađe zaposlenje. Posebno su bili ugroženi ljudi koji nisu pripadali vladajućim strankama na državnom nivou. Zato smo u posljednje četiri godine u lokalnoj upravi morali da zapošljavamo u granicama mogućeg, jer svaki

čovjek ima pravo na rad“, objašnjava gradonačelnik Berana.

On napominje da će, u okviru mogućnosti, to nastaviti da radi i u narednom periodu.

„Nadamo se da će država više sredstava opredjeljivati za otvaranje radnih mjesta u privredi“, naglasio je Šćekić.

Podaci ukazuju da je posljednjih decenija broj nezaposlenih u opštini Berane drastično rastao.

Negativan trend, koji poprima zabrinjavajuće razmjere, posebno je izražen u posljednjoj godini. Svaki četvrti

Ukupan broj nezaposlenih, evidentiranih na Birou rada na teritoriji Berana, u januaru ove godine iznosio je 6.223, što je u odnosu na isti period prošle godine više za 3.235 ljudi ili 120 odsto. I na teritoriji Andrijevice ukupan broj nezaposlenih trenutno iznosi 1038, što je dvostruko više nego prošle godine

stanovnik, ako u odnosu na broj stanovnika računamo djecu i starce, u opštini Berane je nezaposlen.

Ukupan broj nezaposlenih, evidentiranih na Birou rada na teritoriji Opštine u januaru ove godine iznosio je 6.223, što je u odnosu na isti period prošle godine više za 3.235 lica ili 120 odsto. Brojke se odnose i na opštinu Petnjica, koja još nema svoj biro rada. Ovi podaci ukazuju da Berane ima skoro najveću stopu nezaposlenosti u Crnoj Gori. Skoro nevjerovatnih 57,53 odsto.

Šćekić smatra da se to može prevazići jedino konkretnim potezima za oživljavanje Biznis zone na Rudešu s državnog nivoa.

„Da bi se smanjila nezaposlenost potrebno je da se država na pravi način okrene Beranama i cijelom sjeveru. Biznis zona na Rudešu mora da se proglasi za zonu od nacionalnog interesa. To podrazumijeva da Vlada ulaganjima stvori dodatne mogućnosti za otvaranje proizvodnih pogona na Rudešu. Ljudima koji kreću u biznis u Beranama treba ponuditi konkretne povlastice, onako kako su to uradile zemlje u okruženju“, smatra Šćekić.

Po njegovom mišljenju, uz podsticajne mjere za bavljenjem biznisom, treba da se stvori valjan pravni okvir za oživljavanje proizvodnih djelatnosti.

„Lokalna uprava stoji na raspolaganju ljudima koji se bave proizvodnjom, kao i potencijalnim investitorima, koliko joj to zakonske mogućnosti dozvoljavaju. Međutim, za perspektivnu priču potreban je dobar pravni okvir koji će na odgovarajući način pratiti ovu problematiku. To do sada nismo imali, što je u dobroj mjeri kumovalo ovakvom stanju“, kaže Šćekić.

Bivši radnici, koji su se u tranzicionim procesima preselili na biro rada, tvrde da su pljačkaška privatizacija nekad moćnih privrednih kolektiva u Beranama kao i neravnomjeran regionalni razvoj Crne Gore glavni uzročnici porasta broja nezaposlenih.

„Mi smo decenijama ukazivali da je blizu deset hiljada radnika unesrećeno i ostavljeno bez posla u doba tranzicije. Zvanične institucije predočavale su nam podatke o broju nezaposlenih daleko od svake realnosti“, kažu neki od bivših sindikalnih lidera propalih fabrika.

Ipak, izgleda da su stvarni podaci tek sada izašli na vidjelo.

„Do sada se taj broj namjerno skrivao jer se raznim manipulacijama htjelo prikazati kako država posebno vodi računa o zapošljavanju na sjeveru Crne Gore“, naglašavaju bivši radnici.

Da su podaci ranije frizirani iz političkih razloga, vjeruje i predsjednik opštine Berane. On smatra da posljednji podaci govore u prilog tome da je u ranijem periodu broj nezaposlenih smišljeno umanjivan da bi se stvorio

Predsjednik Opštine Dragoslav Šćekić: „Svjedoci smo da je posljednjih decenija Berane napustio veliki broj stanovnika prevashodno zbog toga što nijesu mogli da pronađu zaposlenje“

utisak kako se u Beranama, pod dirigentskom palicom DPS-a, dobro živi.

„Tačno je da je od stupanja na snagu Uredbe o isplati nadoknada za majke sa troje i više djece na Birou rada intenzivirano prijavljivanje određenih osoba. Radi se o starijima, koji se do sada nijesu nalazili na evidenciji Zavoda za zapošljavanje. Međutim, najnoviji podaci ukazuju da su tek sad počeli da se saopštavaju stvarni podaci o broju nezaposlenih u opštini Berane. Do sada je taj broj namjerno skrivan jer je preko raznih manipulacija htjelo da se prikaže kako DPS posebno vodi računa o zapošljavanju na sjeveru Crne Gore“, kaže Šćekić.

Stvari su, prema njegovim riječima, počele da se mijenjaju onog trenutka kada je Demokratska partija socijalista izgubila vlast u Beranama.

„Sve ovo ima i političku pozadinu, jer neko smišljeno hoće da prikaže kako lokalna vlast ne radi ništa za dobrobit građana, što svakako nije tačno. Na to ukazuje i podatak da je u posljednjem periodu u Beranama, samo u privredi, zaposleno preko tri stotine radnika“, kaže Šćekić.

Podaci jasno ukazuju da je posljednjih godina broj nezaposlenih i u susjednoj opštini Andrijevica drastično rastao. Negativan trend posebno je izražen u posljednjoj godini. U ovoj opštini skoro svaki četvrti stanovnik je nezaposlen.

Po zvaničnim informacijama, ukupan broj nezaposlenih na teritoriji opštine Andrijevica, evidentiranih na Birou rada, trenutno iznosi 1038, što je dvostruko više nego prošle godine.

Andrijevica ima skoro najveću stopu nezaposlenosti

u Crnoj Gori. Socijalnim davanjima u ovoj opštini obuhvaćeno je više od petsto osoba, a Andrijevića ima oko sedamsto penzionera.

Predsjednik opštine **Srdan Mašović** izjavio je da mu nije jasno otkuda odjednom toliko nezaposlenih u Andrijevići.

„Najnoviji podaci o broju nezaposlenih za mene su neočekivani, jer prosto ne mogu da vjerujem da ih ima toliko. Tim prije, što ih je donedavno bilo svega 500“, kazao je Mašović.

U opozicionim strankama misle kao i u Beranama, da je broj do sada namjerno skrivan.

„Umjesto da je država svih ovih godina izdvajala više sredstava za nerazvijena područja kao što je Andrijevića, ona je s ovog prostora uzimala sve što se moglo uzeti. Stvarni podaci o broju nezaposlenih do sada su vješto skrivani kako bi se opravdala pogubna politika koju aktuelni režim vodi prema sjeveru Crne Gore“, smatraju u DF u Andrijevići.

Iu SNP u Andrijevići kažu da je vrijeme pokazalo da su bila smiješna uvjerenja da će Vlada uspjeti da valorizuje raspoložive resurse i prirodne ljepote sjevera i da će ovo područje pronaći svoje mjesto na najpoznatijim turističkim destinacijama Evrope.

„Priča o otvaranju malih i srednjih preduzeća ostala je samo priča, jer je stvoren takav ambijent gdje jedino mogu da rade privilegovani monopolisti i tajkuni. Umjesto najavljujane privredne ekspanzije, na sjeveru Crne Gore danas imamo industrijsku pustoš“, kažu u andrijevičkim SNP-u.

Propašću nekadašnjih jakih firmi, oko hiljadu andrijevičkih radnika izgubilo je posao, među njima je mali broj onih koji su ponovo zasnovali radni odnos. U Beranama je u srećno vrijeme samo u privredi radilo desetak hiljada radnika, dok ih je danas jedva nekoliko stotina. Ti podaci se više ne mogu frizirati. Nema boje koja može prekriti sve nijanse sive, kada se radi o propadanju sjevera države.

Tufik SOFTIĆ

DUGO PUTOVANJE

Preko Solane do EU

Više nema dileme: tek uz suštinski početak rješavanja otvorenih problema na Solani, Crna Gora će otvoriti veoma važno poglavlje o zaštiti životne sredine u pregovorima sa EU

ve sedmice Crna Gora je na Međuvladinoj konferenciji u Luksemburgu otvorila pregovaračko poglavlje 17 – Ekonomska i monetarna unija. To znači da naša država do sada ima 31 otvoreno poglavlje, a da su preostala još dva: 8 – konkurencija i 27 – životna sredina.

Ministar vanjskih poslova **Srdan Darmanović** izrazio je očekivanje da bi ona mogla biti otvorena do kraja ove godine, iako je iz crnogorske Vlade ranije poručivano da će poglavlje 27 gotovo izvjesno biti otvoreno u junu.

No, bilo je jasno da se to neće desiti nakon što je visoka predstavnica Evropske unije za vanjsku politiku i bezbjednost **Federika Mogerini** izjavila da će zaštita ulcinjske Solane ostati istaknuta tema u razgovorima EU sa Crnom Gorom, te da će ona predstavljati „važnu prekretnicu u pregovorima sa EU“.

„Evropska komisija će nastaviti da pažljivo prati sve događaje koje se tiču Ulcinjske solane i njene zaštite“, napisala je ona u odgovoru na pismo koje su joj uputili *Euro Natur*, *Bird Life international*, *CZIP*, *MANS* i Društvo „*Martin Schneider-Jacoby*“.

Iz vladajuće koalicije nije bilo reakcija na ovu izjavu Mogerinijeve, dok su u opoziciji iskazali zadovoljstvo stavovima briselskih zvaničnika, koje su saopštene i u godišnjem Izvještaju o Crnoj Gori.

„Ukoliko je lošem položaju ulcinjska Solana, kad se o njenom problemu, inače, po pravilu diplomatski uzdržane međunarodne adrese, ovog puta izjašnjavaju sa, za svakog vidljivom posebnom zainteresovanošću, o kojoj svjedoče i snažne formulacije koje je upotrijebila gospođa Mogerini, poput one da će Solana biti prekretnica. Smatramo da ovakvu poruku oni koji se za to imaju smatrati nadležnim moraju shvatiti kao sasvim jasno upozorenje da nam se kao društvu u procesu priključenja EU neće gledati kroz prste ni u jednoj oblasti, posebno ne u tako važnoj kao što jeste zaštita životne sredine. I to je dobro“, kazali su u Demokratskoj Crnoj Gori.

Navode da pismo Mogerinijeve posebno „ohrabruje i pruža nadu da, ipak, sva prirodna bogatstva kojima naša država raspolaže nijesu prepuštena na milost i nemilost onih koji u višegodišnjem periodu njom loše upravljaju, dovodeći njen opstanak u opasnost“.

Konstatujući da je Solana i dalje u kandžama domaćih tajkuna koje politički štiti Vlada Crne Gore, lider Građanskog pokreta URA **Dritan Abazović** kaže da za sve ovo vrijeme ona svakodnevno propada, što je katastrofa i ponižavajuće za zemlju kandidata.

„Činjenicu da Vlada ne radi ništa na rješavanju problema Solane, samo potvrđuje naš stav da ova vlast ne vo-

Peticija na globalnom nivou

„Pridružite se globalnoj inicijativi za zaštitu Ulcinjske solane i potpišite peticiju koja je zahvaljujući podršci *Bird Life Europe and Central Asia* i *Euro Natur* došla do svih kutaka svijeta“, apelovano je na građane Crne Gore iz CZIP-a.

Svi zainteresovani mogu da potpišu ovu peticiju, koja će biti upućena premijeru crnogorske Vlade **Dušku Markoviću**, na linku <https://savesalina.net/>.

„Sada nam jedino preostaje da dignemo ne samo građane, već čitav svijet na noge i pošaljemo jasnu poruku da ulcinjska Solana neće proći preko noći poput sezone prehlade“, kazala je **Janjušević**.

• SOLANA ĆE PREDSTAVLJATI VAŽNU PREKRETNICU U PREGOVORIMA CRNE GORE SA EU: **Federika Mogerini**, predstavnik EU za vanjsku politiku i bezbjednost

© Photo: Skupština Crne Gore

di računa o evropskim vrijednostima i ne namjerava da ispunjava mjerila koja nam EU iz izvještaja u izvještaj šalje“, precizira on.

U Vladi kažu da su pitanju zaštite Solane dali poseban prioritet, pristupili mu maksimalno ozbiljno i da se njime i dalje posvećeno bave. „S tim u vezi, a polazeći od opredjeljenja da se Solana formalno-pravno zaštititi, Vlada je u februaru prošle godine usvojila Prostorno-urbanistički plan za Opštinu Ulcinj, koji podrazumijeva proglašenje Solane parkom prirode“, rekla je generalna direktorica Direktorata za životnu sredinu u Ministarstvu održivog razvoja i turizma **Ivana Vojinović**.

No, na terenu to nije imalo praktično nikakav značaj. Ni

ove godine, čak petu za redom, neće biti berbe slanih kristala. Zato se jedinstveni ekosistem tog prostora od čak 15,2 miliona metara kvadratnih drastično promijenio - prošle godine bilo je više slatkovodnih nego slanovodnih ptica. A u ranijih osam decenija rada ovog najstarijeg ulcinjskog preduzeća samo dva puta nije bilo berbe „slanih kristala“!? Pumpe koje u bazene Solane dovode morsku vodu češće ne rade nego što su u funkciji. Ni Studije o zaštiti, koju je izradila ekipa na čelu sa poznatim ekspertom **Andrejem Sovincom**, još nema na javnoj raspravi iako je ona završena.

„Ministar održivog razvoja i turizma **Pavle Radulović** je na Četvrtoj međunarodnoj konferenciji

o Solani rekao da će studiju dostaviti Opštini Ulcinj u roku od mjesec, počev od 18. aprila, ali su od tada prošla dva mjeseca. Od ovog Ministarstva ne očekujemo ništa kada je Solana u pitanju, pa ni to da je zaštite do kraja godine. Kada bi se to i kojim slučajem desilo, vjerujem da bi nas potresli duboki tektonski poremećaji“, izjavila je direktorka *Centra za zaštitu i proučavanje ptica* (CZIP) **Jelena Janjušević**.

Prema njenim riječima, *status*

quo ne može trajati godinama, pa čak ni mjesecima. „Od Vlade se očekuje mišljenje o vlasništvu zemljišta nekadašnjeg ekonomskog giganta, a danas urušene fabrike sa stotinama obespravljenih radnika i staništem koje se kao i proizvodnja, sistemski urušava“, navela je ona dodajući da „situacija na Solani nije nastala sama od sebe, već da za njeno katastrofalno stanje treba neko da

odgovara, čak i krivično“.

I direktor nevladine organizacije *Ozon* **Aleksandar Perović** kaže da je nevjerovatno kako izostaje veće interesovanje tužilačkih organa za taj ekokriminal s obzirom na nesporno veliki ekosistemski značaj tog područja.

On takođe ocjenjuje da Crna Gora nema sposoban ljudski kadar, kvalitetnu infrastrukturu i političku volju za rješavanje pitanja Solane.

Nevjerovatan je to paradoks za državu koja je sebe formalno još u septembru 1991. godine, kada su se tenkovi zagrijavali za pohod na Dubrovnik, proglasila prvom ekološkom državom na svijetu.

Mustafa CANKA

Drugovanje s Bjelasicom

d snijega do snijega sam u Rupama. Tako živim, jer želim, i zbog sebe, ali i zbog nastojanja da održim tradiciju svoje porodice koja odavno ima „pravo” na ovaj dio planine, - započinje priču o svom polunomadskom životu stočar Bjelopoljac **Dragomir Naco Šćepanović**. Ljetnji dani u planini, kaže, znaju biti dugi, ali nema dosade. Briga o stadu od 100 ovaca, sedam krava, dva konja i svinjama potroši” sate ali, tvrdi, ništa od toga niti je prenaporno niti stresno.

Šćepanović je bivši radnik Aluminijskog kombinata, penzioner je, ima porodično imanje u Bijelom Polju i kuću u Podgorici. Od 2004. godine vjeran je Bjelasici, a njegova porodica taj katun koristi skoro pola vijeka.

„Nije mi, zaista, nužda da svake godine izdžem na Bjelasicu i živim mjesecima u kolibi. Nije nužda, ali jeste zadovoljstvo. Odmaram dušu, omogućavam sebi mir, koji samo može da stvori planina, ovo zelenilo i ljepota sve dokle se pogled pruža. Ne znam za dosadu, ne znam za nezadovoljstva, ne znam za stres, a uz to se i zaradi. Ja bih rekao da nema bolje”, kaže sagovornik *Monitora*.

Poznaje Dragomir i svakodnevicu odlazaka na posao, napornog rada u fabričkim pogonima a sada kad mu ponekad bude teško, samo se sjeti da je sam sebi šef, da sam određuje koliko će i kada raditi i samo sebi odgovoriti za eventualne propuste. To je, smatra, blagodat koju bi svako trebalo sebi u životu da priušti.

Zatekli smo ga u predahu, nakon jutarnjih poslova, koji se podrazumijevaju u stočarskom domaćinstvu. U kolibi sa svim neophodnim za život, ali i bez mnogo komfora, taj stočar provodi dane za koje kažu da su luksuz po mjerilima

Već skoro deceniju i po kolašinski katun Rupe rečinske „živi” samo zahvaljujući upornosti i odanosti planini jednog Bjelopoljca. Dragomir Naco Šćepanović, iz sela Jabučina, dvanaest kilometara udaljenom od Kolašina, mjesecima je sam sa stokom. Kaže, samački život u planini je i zadovoljstvo i izazov

21. vijeka.

Pamti, kaže, i godine kada je u tom rečinskom katunu ispod brda Ključ bilo mnogo manje tišine, a više i stočara i stoke.

„Sredinom sedamdesetih ovdje je bilo još najmanje 10 domaćinstava. I stoke je bilo mnogo više. Bih da izbjegnem patetiku, ali se, ipak, bez nostalgije i tuge ne može pričati o tim godinama. Poređenje tadašnjeg i sadašnjeg stanja dovoljno govori o brizi o selu i poljoprivredi, ali i koliko je destekovan stočni fond“, kaže.

Tek nešto malo bolje je na okolnim bjelasičkim katunima do kojih je po nekoliko sati hoda. Na Škalama su ovog ljeta dva domaćinstva, na Vranjaku četiri. Mnogo je razloga, kaže Šćepanović, za takvo stanje.

„Moj utisak je da država vrlo malo vodi računa o ovoj vrsti nomadskog stočarstva. Forsira se štalsko držanje stoke. To je, poprilično, nelogično. Treba imati na umu da je izdig na planinu, iako ponekad komplikovan za stočare, ipak znatno jeftiniji. Po pola godine na planinama stoka pase svježu travu i nije joj potrebno ni sijeno ni skupi koncentracije. Da ne govorim o tome koliko je meso tih životinja kvalitetnije i koliko se može skuplje

prodati. Ipak, raznim podsticajnim mjerama, država forsira gradnju štala i formiranje farmi“, smatra on.

Šćepanović misli da bi podsticajnim mjerama s državnog nivoa trebalo hrabriti svakog stočara koji želi da dio godine provodi na katunima sa stokom. To bi, uvjeren je, dalo rezultate, pojeftinilo uzgoj stoke i bilo motiv mnogima da razmisle i vrate se poljoprivredi ili prošire poljoprivrednu proizvodnju.

Na kolibi Šćepanovića su solarni paneli, koje je dobio od resornog Ministarstva prije nekoliko godina. To je, kaže, velika prednost i znatno olakšava život u planini. Međutim, ima zamjerku što je ta pogodnost namijenjena samo onima s više stoke. I tu bi kriterijumi, smatra, trebalo da budu drugačiji.

„Postoji limit, kada je riječ o broju grla, ispod kojeg stočari ne mogu dobiti solarne panele, to jest, struju u kolibama. Takođe, prema propisima, neophodno je da određeni broj godina izdižu na planinu. To, mislim, nije pravilno. Trebalo bi svakome ko želi da počne da se bavi stiočarstvom na ovaj način, bez obzira na broj stoke, omogućiti tu pogodnost. To bi bio još jedan podsticaj. Teško je u planini bez struje“, kaže.

Više računa, po njegovom mišljenju, treba voditi i o prilaznim putevima katunima. Do Rupa rečinskih on sam je održavao put. S druge strane, objašnjava, „cijela Bjelasica prošarana je putevima koje prave džipovi tokom turističkih tura“.

„Ne ide zajedno miris benzina, buka motora i stočarstvo. Turisti na Bjelasicu mogu da stignu pješke ili na konjima, što bi bilo još atraktivnije i zanimljivije. Planina je izranjavana probijenim putevima za potrebe onih koji organizuju ture po planini terenskim vozilima. To plaši stoku. Takođe, i proceduru za obnovu koliba trebalo bi pojednostaviti. Sada je za to potrebno mnogo truda, a, u stvari, dovoljno je dozvoliti sječu dvije smrče i ljudi bi mogli da obnove kolibu gdje su nekad njihovi preci decenijama boravili“, kaže Šćepanović.

Ovaj stočar odavno je odustao od prodaje mlječnih proizvoda.

Demotivisalo ga je to što ne postoji organizovan otkup, pa se odlučio da zarađuje samo od prodaje mese. Pomuze samo onoliko mlijeka koliko je njemu potrebno, a meso mu nije teško prodati.

Ipak, kaže da je cijena vrlo često mnogo niža od one za teled ili jagnjad tovljena koncentratima.

„Uglavnom prodajem poznanicima i ljudima koji čuju na koji način uzgajam jagnjad i telad. Velika je razlika između tog mesa i onog iz štalskog uzgoja. Za sada nije teško prodati sve što proizvedem. Od mlječnih proizvoda sam odustao, jer je nemam vremena da tražim kupce. To bi mi oduzelo mnogo vremena i to je posao za više ljudi“, tvrdi Šćepanović.

I pored svih teškoća, on će, kaže, dok god ga zdravlje služi izdizati u Rupe rečniske. Cilj mu je da katin preživi, a njegovo iskustvo posluži kao motiv, prije svega, nezaposlenim mladim ljudima da iskoriste sve ono što nudi planina. Za nomadski život potrebne su i određene vještine, hrabrost i spremnosti da se izbori s izazovima ćudljive planinske prirode. Naporno je, često, boriti se sa ćudima Bjelasice, koja se od snijega zna zabijeljati i usred ljeta.

„No, i pored svega, boravak na planini je, uvjeravam vas, privilegija. O stoci treba mnogo brinuti, ali poslije toga ostaju sati koje možete posvetiti sebi i svojim hobijima. Ja pomalo koristim i prednosti moderne tehnologije, pa Bjelasicu fotografijom približavam korisnicima društvenih mreža. Bilježim interesantne detalje iz života stočara, atraktivne pejzaže, neke djelove Bjelasice koje turisti zaobilaze. To je moj način promocije planine i doprinos turističkom valorizovanju ovog dijela kolašinske opštine za koji sam vezan cijelog života“, kaže Šćepanović.

Ušali poziva sve umorne od užurbanosti savremene svakodnevice da mu se pridruže u „programu za relaksaciju“, koji podrazumijeva višesatni pogled s vrhova Bjelasice na Komove i Sinjavinu. To će svakog, tvrdi, odmoriti i vratiti prirodi.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

Sredinom sedamdesetih ovdje je bilo još najmanje 10 domaćinstava. I stoke je bilo mnogo više. Bih da izbjegnem patetiku, ali se, ipak, bez nostalgije ne može pričati o tim godinama. Poređenje tadašnjeg i sadašnjeg stanja dovoljno govori o brizi o selu i poljoprivredi, ali i o tome koliko je destekovan stočni fond, kaže Šćepanović

IZBORI U TURSKOJ: ERDOGAN ZACEMENTIRAO MOĆ DEMOKRATIJE

• JOŠ JEDNA ETAPA
U BORBI ZA APSOLUT-
NU KONTROLU NAD
TURSKIM DRUŠTVOM:
Redžep Taip Erdogan

Pobjeda u podijeljenoj zemlji

Turski birači su se na izborima u nedjelju 24. juna opredijelili za autoritarni model vladavine, koji će šefa država **Redžepa Taipa Erdogana** učiniti još moćnijim. Erdogan je osvojio većinu već u prvom krugu predsjedničkih izbora, sa 52,5 odsto glasova. **Muharem Indže**, predstavnik Republikanske narodne partije, koju je utemeljio otac moderne Turske Mustafa Kemal Atatürk prije više od 80 godina, osvojio je 31 posto podrške glasača.

Utamničeni lider kurdske Narodne demokratske stranke (HDP) **Selahatin Demirtaş** osvojio je 8,4 posto podrške. Kandidatkinji nove Dobre partije (Iyi) **Meral Aksner** pripalo je je 7,3 posto glasova.

Na paralelnim parlamentarnim izborima Erdoganova vladajuća Partija pravde i razvoja (AKP) dobila je 293 mjesta od 600 koliko broji Medlis, sedam odsto manje glasova nego na prethodnim izborima 2015. (42,5 odsto 2018, 49,5 odsto 2015).

Redžep Taip Erdogan zacementirao je moć najmanje za narednih pet godina, a neke kombinacije govore o teorijskoj mogućnosti da vlada do 2033. Ukoliko se išta pozitivno može vidjeti u turskim predsjedničkim izborima, to je da je demokratska opozicija i pored izloženosti represiji pokazala da i dalje ima snage i energije

No, budući da je koalicioni partner desničarska partija Nacionalistički pokret (MHP) osvojila 50 mjesta mnogo više od očekivanog, AKP i Erdogan su osigurali apsolutnu većinu i u ovom zakonodavnom tijelu.

Republikanska stranka osvojila je 23 posto podrške, odnosno 146 mjesta u parlamentu, mnogo manje nego što je njihov kandidat Ince osvojio na predsjedničkim izborima.

Demirtaševa HDP sa 67 mjesta osvojila je više od 10 posto, dok će poslanici Dobre partije zauzimati 44 mjesta.

Predsjednik Erdogan je zacementirao svoju moć najmanje

za narednih pet godina, a neke kombinacije govore o teorijskoj mogućnosti da vlada do 2033. Prema ustavnim amandmanima odobrenim na kontroverznom referendumu u aprilu 2017, Turska će poslije izbora napraviti tranziciju iz parlamentarnog sistema k predsjedničkom - čime će Erdogan imati veoma velika ovlašćenja.

Ukida se funkcija premijera i eliminišu mnogobrojni kontrolni mehanizmi kreirani da pomognu parlamentu u zaštiti od zloupotreba predsjedničkih ovlašćenja. Novi sistem dozvoljava predsjedniku da direktno postavlja

ministre u kabinetu, daje mu moć da izdaje dekrete i imenuje članove pravosudnog aparata.

„Turska stvara demokratsku revoluciju,” kazao je Erdogan u nedelju. „Sa predsjedničkim sistemom Turska ozbiljno podiže nivo, izdiže se iznad savremenih civilizacija“, poručio je Erdogan koji je na funkciju premijera izabran 2003. i na njoj ostao do 2014. Prethodno je, između 1994. i 1998. bio gradonačelnik Istanbula, jedne od najuticajnijih pozicija u 80-milionskoj Turskoj, koju zbog brzog privrednog rasta proteklih decenija smatraju regionalnom silom.

Ovo je velika pobjeda Erdogana, ali u veoma podijeljenoj zemlji. Oni koji su glasali za AKP slave, dok je druga polovina nacije duboko razočarana, jer zna da je to kraj demokratije, smatraju pojedini turski analitičari iz inostranstva. Uprkos pritužbama zbog manipulacija na izborima, AKP se brzo proglasila za pobjednicu i ostaće pri tom stavu.

To je svojevrsni „deža vu“ referendum iz 2017. na kojem su oni koji su glasali „za“ osvojili tijesnu većinu i tako utabali stazu za promjenu Ustava. Nedjeljni izbori bili su posljednja šansa za revidiranje te odluke. I posljednja šansa Turske za očuvanje demokratije. Oni koji su glasali za opoziciju i sve ono što ona zastupa, moraće da pronađu način da se prilagode novom sistemu, ocjenjuju analitičari.

• TENDENCIJE
SAMOVLAŠĆA
NA ZAPADNOM
BALKANU: Milo
Đukanović i
Aleksandar Vučić

Tendencije samovlašća

Ima mišljenja da je Erdoganova pobjeda velika inspiracija za političke vođe u Srbiji, BiH, Makedoniji, Crnoj Gori, u čitavom regionu. Smatra se da se, u suštini, radi o generalnom autoritarnom pokretu, tendencijama samovlašća koje se razvijaju u široj jugoistočnoj Evropi, pa i na Zapadnom Balkanu.

Predsjednici Srbije i Crne Gore Aleksandar Vučić i Milo Đukanović, nacionalni lideri u BiH pa i zvanični Zagreb teže prema tim autoritarnim modelima.

Istovremeno, nekada slavljene evropski put, zapadna i liberalna demokratija, polako bivaju zaboravljeni. Ne samo na Zapadnom Balkanu.

Radi se o generalnoj krizi demokratije u svijetu. Ta kriza, međutim, ima posebne posljedice na Zapadnom Balkanu, koji pati od veoma slabih demokratskih institucija. Globalne i regionalne transformacije mogle bi imati veoma negativan efekat na Zapadnom Balkanu, smatraju pojedini analitičari.

Zapadni mediji, pak, pišu da ukoliko se može vidjeti išta pozitivno u ovim izborima, to je da je demokratska opozicija i pored izloženosti represiji pokazala da i dalje ima snage i energije. **Bekir Agirdir**, utemeljivač agencije za istraživanja javnog mnjenja *Konda*, rekao je da će se, i pored naizgled ubjedljive pobjede, Erdogan mučiti da vlada podijeljenom zemljom.

Londonski *Gardijan* navodi da je pobjeda smjestila Erdogana u elitni klub jakih vladara, u stilu ruskog **Vladimira Putina**, kineskog **Si Đinpinga** i egipatskog **Abdela Fataha al-Sisija**. No, nekontrolisana Erdoganova vlast može označiti novu tamnu eru za tursku demokratiju. Njegov trijumfalni govor nakon pobjede imao je zloslutan ton,

ocjenjuje *Gardian*.

Prve čestitke turskom predsjedniku očekivano su stigle s adresa sa sličnim tendencijama u vladanju, Putina, iranskog **Hasana Rohanija**, mađarskog premijera **Viktora Orbana**, bugarskog **Bojka Borisova**, čija je zemlja trenutna predsjedavajuća Evropskom unijom. Od lidera iz regiona tu su predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić**, Makedonije **Đordije Ivanov**, kao i član Predsjedništva BiH **Bakir Izetbegović**.

Svijet već dugo prati ono što se događa u Turskoj i nastaviće to da čini, budući da Turska nije saveznik kojem se tek tako mogu okrenuti leđa. Pri tom će turski odnosi sa Zapadom, prije svega s Evropskom unijom, biti veći izazov nego ikada prije, vjerovatno veći za partnere iz EU, nego za turskog predsjednika, s obzirom na to da on sada ima potvrdu koja mu je bila potrebna kako bi legalizovao širenje svoje moći.

Šefica evropske diplomatije **Federika Mogerini** kritikovala je uslove izbora u Turskoj, ocijenivši da svi nisu bili ravnopravni. Mogerini se u zajedničkom saopštenju s komesarom za proširenje **Johanesom Hanom**, pozvala na procjenu posmatračke misije Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS) i Savjeta Evrope koji su u preliminarnom izvještaju naveli nedostatak jednakih uslova za kandidate, mada su ukazali

da su glasači imali istinski izbor kandidata.

U saopštenju se dodaje da su restriktivni pravni okvir i ovlašćenja data pod vanrednim stanjem koje je na snazi, ograničavali slobodu okupljanja i izražavanja. Pa opet, evropski zvaničnici su naveli da će sarađivati s turskim predsjednikom da se zajedno pozabave s „mnogim zajedničkim izazovima“.

Dva dana kasnije, Vijeće 28 ministara evropskih poslova koje je raspravljalo o perspektivama za proširenja članstva, konstatovalo je da su pregovori o pristupanju Turske „praktično na mrtvoj tački“ i da se Turska sve više udaljava od Europske unije.

Najnoviji zaključci podsjećaju na aprilski izvještaj Evropske komisije o zemljama-kandidatima. Tada je turski ambasador pri EU **Faruk Kajmakçi** ocijenio da EK nije pravedna prema njegovoj domovini jer favorizuje balkanske zemlje a ignoriše teškoće sa kojima se Turska suočava.

Neuspješni pokušaj državnog udara u julu 2016. označio je prekretnicu u istoriji odnosa Turske

Lov na nepodobne

Dva dana poslije izbora, vlasti Turske izdale su nalog za privođenje 132 osobe koje se dovode u vezu s islamskim sveštenikom **Fethulahom Gulenom**, osobom za koju zvanična Ankara smatra da stoji iza neuspjelog vojnog udara od prije dvije godine.

Rano u utorak vlasti su naredile privođenje 30 pripadnika mornarice i obalne straže, zbog navodne povezanosti s Gulenom. U drugoj operaciji vlasti su naredile pritvaranje još 102 osobe, uključujući vojnike i pripadnike bezbjednosti u 23 provincije.

Ukupno, 1.509 ljudi, uključujući vojnike i generale, dobilo je doživotne kazne u 171 odvojenom sudskom procesu povezanom s neuspjelim pokušajem puča iz

2016. U odvojenim slučajevima kazne između 14 mjeseci i 20 godina zatvora dobila je 631 osoba. Još uvijek traje 116 procesa vezanih za pokušaj puča.

Više od 34.000 ljudi uhapšeno zbog navodne povezanosti s Gulenom i njegovom mrežom.

Turska je do sada pritvorila 160.000 osoba i otpustila skoro isto toliko državnih

službenika poslije neuspjelog vojnog puča, navode Ujedinjene nacije. U Turskoj je od vremena neuspjelog puča na snazi vanredno stanje.

sve češće pominjanu ponudu tzv. „privilegiranog partnerstva“ sa EU, uvredom i istakao da Turska nikada neće pristati na „drugorazredni status“.

Turske nade u snažne odnose s američkim predsjednikom **Donaldom Trampom** takođe su potonule

Ukoliko bi EU odlučila da i formalno obustavi proces pristupanja Turske, ignorisala bi onu drugu polovinu zemlje koja se bori za demokratiju. Ukoliko ga ne obustavi, onda će morati da pronađe način da se postavi prema zemlji koja stalno krši vrijednosti na kojima je Unija zasnovana. Tišina kojom su svjetski lideri propratili prve rezultate izbora, ukazuju na oprez s kojim se tretira Turska.

Erdogan, pak, sada mora da zasuče rukave i baci se na posao, prije svega kada je riječ o oporavku turske privrede. Pobjediti na izborima je jedno, a okončati krizu u kojoj je turska ekonomija, nešto je sasvim drugo. U

to će on morati da uloži mnogo više napora, bez obzira na to koliku moć kao predsjednik imao.

Tokom šest mjeseci, zaključno s majem ove godine, vrijednost turske valute lire pala je za 20 posto. Erdogan ne smatra da su za to krivi ekonomski faktori nego urota domaćih i inostranih finansijskih snaga.

Milan BOŠKOVIĆ

• POBJEDA SMJESTILA ERDOGANA U KLUB JAKIH VLADARA: Vladimir Putin, Si Đinping i Abdel Fatah al-Sisi

i EU. Ankara je optužila Uniju da nije pokazala solidarnost, a Brisel je kritikovao oštru odmazdu turske vlade.

Erdogan često izražava nezadovoljstvo zbog dužine turskog pristupnog procesa, prigovarajući da Ankara „čeka ispred vrata 50 godina, dok su bivše komunističke države primljene bez problema“. Turski ministar za evropske poslove **Omer Čelik** rekao je da će Ankara smatrati

zbog niza sporova, uključujući naoružavanje sirijskih Kurda. Ankara je takođe svjesna da je njeno trenutno pragmatično partnerstvo s Iranom i Rusijom, istorijskim suparnicima Osmanlijskog carstva, neizvjesno.

U međuvremenu je EU i dalje najveći turski trgovinski partner. Turska je četvrto najveće izvozno tržište EU i peti najveći izvor uvezene robe.

ČEDOMIR PETROVIĆ, DRAMSKI UMJETNIK IZ BEOGRADA

E pa priznajmo Kosovo

Sastanak predsjednika Srbije Aleksandra Vučića, predsjednika Kosova Hašima Tačija i visoke predstavnice Evropske unije Federike Mogherini, koji je završen u ponedjeljak, glavna je politička tema u Srbiji. Ministar spoljnih poslova Srbije Iвица Dačić izjavio je da su pozicije najviših zvaničnika Beograda i Prištine i dalje „značajno udaljene”. Tači je kazao da sastanak u Briselu označava početak posljednje faze dijaloga o normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine. Pošto dramski umjetnik iz Beograda Čedomir Petrović često analizira odnose između Srbije i Kosova, zamolili smo ga da za *Monitor* prokomentariše trojni razgovor u Briselu.

PETROVIĆ: Ukoliko se ne

Kažu – Živjeće srpski narod ako postanemo član EU i pridemo moćnima, najmoćnijima na svijetu. Pa, pridimo. Onda moramo priznati nezavisnost Kosova. Pa, priznajmo. Tamo je sveta srpska zemlja. Biće i dalje

potpiše *Pravno obavezujući sporazum sa Prištinom* (čitaj priznanje nezavisnog Kosova) čeka nas težak period izolacije i sankcija od strane SAD i EU i ostalih oko nas koji pretenduju na članstvo u EU i NATO. Sankcije će biti osvetoljubive za neposlušnost, usušivanje protivljenja najmoćnijima, zamajavanje i gubljenje vremena i biće neuporedivo rigoroznije od onih prethodnih. Srbija će ući u takve sankcije iz kojih će izaći ko zna kad i u kakvom stanju i

obliku i da li će nam više ikada biti pružena ovakva prilika i kada?

Sve ono što je krenulo, biće zaustavljeno... Za zidanje trećeg Avalskog tornja narod više nema para. Stavimo na vagu, jer tako se najtačnije meri, šta ima veću težinu i vrednost?

S jedne strane Kosovo, na čijoj zemlji je pre šest stotina godina poginulo desetine hiljada srpskih ratnika, i s druge današnja Srbija, u kojoj živi preko sedam miliona

Dodika treba smijeniti

MONITOR: *Jedan od Vaših stavova je i da se pomogne da na izborima u Republici Srpskoj „dođe na vlast neko normalan i odgovoran, ko će shvatiti neminovnost suživota sa svojim komšijama“.*

PETROVIĆ: Tu se odmah javljaju asocijacije na trnove u oku Bosne i Hercegovine, koji mogu ozbiljno ugroziti njen vid. Republika Srpska i njeni stvoritelji, koji su kasnije i vladali njom, svi su osuđeni ratni zločinci i ne mogu predstavljati one Srbe koji se danas rađaju i one koji žive u delu koji je nasilno iščupan iz jedinstvene Bosne i Hercegovine.

Dodik je osoba koja bi morala pod pritiskom, pre svega Srba iz Banje Luke, Republike Srbije i njene vlasti i međunarodne zajednice, biti smenjen s mesta na kojem se nalazi i sa koga uništava sve čega se dotakne. Dodik predstavlja opasnost i za narod Republike Srpske i narod Bosne i Hercegovine, ali i za narode Srbije i Hrvatske. Njegove svakodnevnne provokacije i iritiranja, jesu potencijalna opasnost za sve. Nedolazak predsednika Srbije Aleksandra Vučića na obeležavanje godišnjice stvaranja Republike Srpske jasno govori o početku distanciranja Vučića i Beograda od pogubne politike Milorada Dodika.

I ostvariće se san, koji sanjaju mnogi. Kada BiH uđe u Evropsku Uniju i NATO, neće više biti granica. I doći će godina i dan kada će Bosna i Hercegovina biti opet jedna, jedinstvena, suverena država, sa tri ravnopravna naroda u svemu.

stanovnika i ima onih koji bi se u nekoj budućnosti možda ovde rodili i živeli.

Kako će se vlast Kosova odnositi prema Srbima, umnogome zavisi od politike srpskih vlasti. Sve što se više odugovlači završni Kosovski čin, to će i pritisci, strah, napadi i uvrede biti česti i žestoki, a naša nemoć da bilo šta učinimo. Da ne bi došlo do težih incidenata, sukoba i žrtava, bilo bi dobro da Predsednik Republike Srbije sa Vladom Srbije donese konačnu odluku da li će potpisati *Pravno obavezujući sporazum sa Prištinom*.

Odgovor je poznat i jedino moguć. Ne odugovlačimo... Da ne dođe vreme kada ćemo davati i one delove Srbije koje nam niko nije tražio... Za sad.

MONITOR: *Vi se odavno zalažete za to da Srbija prizna nezavisnost Kosova, da se ne protivi da Kosovo postane član Ujedinjenih nacija, da sa Kosovom uspostavi diplomatske odnose...*

PETROVIĆ: Jedan od najvažnijih razloga je smirivanje tenzija na Kosovu i odgovornost Republike Srbije prema svojim građanima koji ostaju da na Kosovu žive. Njihovi životi su u pitanju,

sigurnost dobijanja posla, neizvesnost otkaza, zarada, strahovi, bezbednost njihove dece... I nikada ne zaboraviti da slične muke muči i albanski narod na Kosovu.

Srbi koji će ostati na Kosovu moraju u sebi da pronađu mudrost zajedničkog života. Oni mogu samo

i jedino opstati ako zajedno sa Albancima uče svoju decu da je komšija, ili *sqinj*, važniji od rođaka i lažnih prijatelja, i da te on brani od lopova, pomaže ako nekom noću pozli, slavite rođendane i verske praznike zajedno, unosite nov nameštaj, pozajmljujete kafu i šećer, ostavljate ključeve stana kada idete na odmor, gledate kako klinci rastu i postaju ljudi, sa različitim imenima i jezikom.

Gledate, kako se rađaju ljubavi, i kako se brzo uče albanski i srpski, da bi moglo da se kaže, Volim te... *Të dua*.

MONITOR: *Mnogi su za zamrzavanje konflikta i da se ostavi rešavanje problema Kosova nekim budućim generacijama. Šta Vi mislite o tome?*

PETROVIĆ: Mnogi su za zamrzavanje konflikta i ostavljanja nerešenog problema Kosova, nekim sledećim generacijama koje dolaze. Ima toga u svetu. Zamrzavaju i ljude, pa kad pronađu lek protiv bolesti od koje je zamrznuti *otegao papke*, što reče Fridrih Barbarosa u "Nemanjićima", naučnici će da ih odmrznu. Šta će od njih biti kad se otope, niko živ ne zna? Možda će se

i pronaći lek i otopljenima pomoći, ali Kosovsko pitanje ukoliko se ne reši sad, ostaće zamrznuto do nekog novog, sledećeg skorog rata koji će izbiti zbog njega. I krmenadlu kad izvadiš iz friza posle tri meseca, tukne oko kosti.

MONITOR: *Zašto apelujete na zvaničnike Srbije da Srbija uđe u NATO?*

PETROVIĆ: Ukoliko uvedemo sankcije Rusiji nećemo dobiti više ratnu pomoć od njih. A, avione dobijamo u delovima. Sastavljaju ih Lazanski i Vulin i uvek ispadne traktor ili spomenik Staljinu. Naoružavamo se. Hoćemo li napasti ili se braniti? Koga da napadnemo? Svi oko nas su članice NATO-a. Jebali smo ježa ako samo uperimo vazдушnu pušku u nekog. Braniti se! Og koga? Ove koji su nas bombardovali, nismo nikad ni videli.

Ne možemo sami i neutralni. Odneće nas vetrovi. Pa, uđimo u NATO. Da li si ti normalan? Nisam. Oni su nas bombardovali, ubijali, rušili... pa sad s njima? Ubijali su nas i bombardovali i Turci i Austrijanci i Nemci i Amerikanci i ko još sve nije, pa smo sad dobri s njima. Ako uđemo u NATO ne bismo morali više odvajati ogromne pare za vojsku, ni brinuti da će nas neko ikad više napasti. Taj novac bi dobro došao za opismenjavanje i prosvećivanje naroda, pre nego što uđemo u tu Evropsku Uniju. Ima mnogo zatucanosti u nas Srba i verske i kulturne i svake druge.

Nama je toliko potrebno da naučimo da pišemo i čitamo i imamo malo veće plate i penzije... Nije mnogo.

MONITOR: *Zalažete se i da Srbija ispuni sve što od nje zahtijeva Evropska unija?*

PETROVIĆ: Kažu – Živeće srpski narod ako postanemo član EU i pridemo moćnima, najmoćnijima na svetu. Pa, pridimo. Onda moramo priznati nezavisnost Kosova. Pa, priznajmo. Tamo je sveta srpska zemlja. Biće i dalje. Naši manastiri. Čuvaće ih bolje od nas. Naš narod? Živeće bolje nego sad, kad se sve razreši i smiri. Kosovo traži stolicu

U Srbiji je vrijeme stalo

MONITOR: *Mnogi kažu da je Srbija preplavljena nacionalizmom, da živi u okamenjenoj tradiciji i pod patronatom Srpske pravoslavne crkve.*

PETROVIĆ: Mi se još nismo makli od Kosova, još smo zapleteni u mrežu najcrnjeg nacionalizma, u vekovima okamenjenoj tradiciji, uz svesrdnu pomoć i pod patronatom Srpske pravoslavne crkve. Vreme je stalo za nas.

Naše slike su ikone, naše svetlo gas lampe, kandila i crkvene sveće, po rukama pokapao vosak na žuljeve od oranja ralom, iz pora nam izlazi tamnjan, delimo poslednju koru hleba i čašu rakije sa putnikom namernikom, žene nam peru noge i stoje pored stola dok muški jedu, ubijamo prestolonaslednika i trudnu ženu, cepamo paktove i pišamo na Nemce.

Srpska pravoslavna crkva u jugoslovenskim ratovima ekskomunicirala je samu sebe, kada je stala na stranu srpskih vojnih i paravojnih formacija i blagosiljala najveće srpske zločince, ne prihvatajući ni jedan od ponuđenih mirovnih planova. Bila je za vojno rešavanje problema.

Deklaracija Srpske pravoslavne crke o Kosovu nije donela ništa novo. Istina, ovog puta se zadržala na zamrzavanju, bez ratnih pokliča. Ukoliko bi država počela da razmišlja o uvođenju godišnjeg poreza SPC, sigurno da bi se i Deklaracija promenila, pozitivno po Vučića.

Crkva je oduvek bila uz svoj narod, pa tako i danas u ovim za srpski narod na Kosovu teškim vremenima, mnogi očekuju preseljenje Patrijaršije u Peć, gde je nekada i bila i koju su pored Dečana i ostalih manastira Albanci pred kraj XIX veka čuvali, ubijali svoje sunarodnike-odmetnike ako bi napali neki od manastira i bili ubijani.

Valja podsetiti vernike i nevernike, da je Rastko Nemanjić, kao prvi srpski arhiepiskop ustoličen u Pečkoj patrijaršiji, pa i današnji patrijarh Irinej, koji je u Peći ustoličen 2010. godine. I članovi Svetog arhijerejskog sinoda morali bi se češće sastajati u Pečkoj patrijaršiji. Ako bi dolazili svojim džipovima i limuzinama, mogao bi se proširiti prilaz manastiru kako bi svi mogli da se parkiraju.

u Ujedinjenim nacijama. Pa, ne može da stoji... mora negde da sedne. Moraćemo da uvedemo sankcije Rusiji. Pa, uvedimo. Mi, mala Srbija, velikoj Rusiji? Shvatiće, ako su iskreni prijatelji, da je to smešno i mora da smo u očajnoj situaciji kad to činimo.

MONITOR: *Na prvu godišnjicu od atentata na Đinđića napisali ste pjesmu posvećenu nekadašnjem premijeru Srbije. Da li se Đinđić danas u Srbiji često zloupotrebljava?*

PETROVIĆ: Svi oni koji su streljali Đinđića i oni koji su bili politička pozadina i danas su živi. Nikad življa i aktivnija je i ona medijska rulja koja je ubila Zorana Đinđića još pre atentata. Ne otvara se proces zato što su mnogi upleteni, kao svinjska creva. Pravda koja je temelj države u Srbiji ne postoji. Ostaje jedna velika tuga za Zoranom i nada da će se krivica onih koji su

naredili streljanje morati rešiti pre ulaska u EU.

Rekao je jednom Zoran Đinđić: „I ja Vam kažem, gledajte u budućnost, gledajte u budućnost i tamo ćemo se sastati Vi i ja...”

Verujem da se ne bi naljutio na mene što ću napisati: „Gledajte u budućnost, gledajte u budućnost i tamo u Uniji, sastaje se ponovo Kosovo i Srbija...”

MONITOR: *Vi ste sin slavnog glumca Miodraga Petrovića Čkalje. Umro je prije petnaest godina. Je li Čkalja zaboravljen?*

PETROVIĆ: U Srbiji zaboravljaju na žive i kako će onda da pamte one koji su otišli. Nije otac zaboravljen. Verujem da će ga ljudi pamtiti. Česte reprize serija i filmova, omogućavaju da nove generacije upoznaju mnoge glumice i glumce, kojih više nema, pa i mog oca.

Veseljko KOPRIVICA

AGONIJA I EKSTAZA

Irving Stoun
Vulkan

Mikelandelo Buonaroti, tvorac Davida, čovek koji je oslikao Sikstinsku kapelu, arhitekta kupole crkve Svetog Petra ponovo živi na stranicama burnog, moćnog i čudesnog romana proslavljenog pisca.

Irving Stoun (1903–1989) bio je američki pisac, poznat po svojim biografskim romanima slavnih ličnosti. Roditelji su mu se razveli, a kada se majka preudala Irving je uzeo očuhovo prezime. Od majke je nasledio strast za čitanjem i obrazovanjem. Dobio je titulu magistra iz oblasti pisanja, umetnosti i nauke na Univerzitetu u Južnoj Kaliforniji. Knjigu *Žudnja za životom* napisao je inspirisan Van Gogovim pismima bratu. Dok je pisao roman, mnogo vremena je proveo u Italiji, istražujući život ovog velikog umetnika, a imao je svu pomoć italijanske vlade.

ANTOLOGIJA MODERNE KINESKE PRIČE

Geopoetika

Ova antologija predstavlja izbor od deset pripovedaka i novela nekih od najreprezentativnijih pripovedača dvadesetih i tridesetih godina minulog veka, koje mnogi kritičari vide kao zlatno doba kineske moderne proze. Rukovodeći se načelom da odabrana priča nikada nije bila prevedena na srpski jezik, u izbor su uglavnom ušla dela po kojima su se ti pisci proslavili. S obzirom na to da su autori ranog kineskog modernizma u svom stvaralaštvu baštinili tekovine kako predmodernističkih zapadnih pravaca kao što su realizam i romantizam, tako i najnovijih modernističkih strujanja, priređivači su pri sastavljanju ove antologije vodili računa da u njoj budu zastupljeni predstavnici svih tih književnih poetika. U pogledu tema, bilo da je reč o mukotrpnom životu seljaka ili problemima i nedoumicama mladih ljudi iz urbanih sredina, u ovim pričama upečatljivo se opisuju dileme i sudbina Kineza uhvaćenih u vohoru društvenih promena i ratnih nemira. U tom kontekstu, ova antologija jeste pokušaj da se što je moguće celovitije predstavi eklektičnost kineske književne scene i ukaže na razmišljanja, osećanja i duhovnu promenu Kineza u vreme stvaranja njihove modernosti.

Mirjana Pavlović i Zoran Skrobanović

DANTEOV EZOTERIZAM

Rene Genon
Gradac

Rene Genon je jedan od najpoznatijih uporednih istraživača religija i ezoterijskih učenja. Njegova sintetička istraživanja objavljena su u brojnim knjigama od kojih su najpoznatije: *Velika trijada*, *Simbolika krsta*, *Kralj sveta*, *Kriza modernog sveta*, *Istok i Zapad*, *Simboli sakralne nauke*. Veliki pesnik Dante je sâm tvrdio da njegova *Božanstvena komedija* ima četiri značenja. Istraživači su do ove Genonove knjige otkrili tri (doslovno, filozofsko-teološko i socijalno-političko). Genon tvrdi da je četvrto značenje inicijacijsko, koje je „metafizičko po svojoj suštini“. Ova strana Danteovog dela, bez koje *Božanstvena komedija* ne bi imala onaj smisao koji ima danas, važna je i za ostala tri značenja. Genon tvrdi da nije važno da li je Dante bio paganin, hrišćanin ili albigenz, jer je čista metafizika univerzalna.

SAMO NEK ASPIDISTRE LETE

Džordž Orvel
Otvorena knjiga

Četvrti roman pisca i novinara Džordža Orvela, „Samo nek aspidistre lete“ objavljen je 1936. godine. Roman govori o mladom buntovniku, piscu u pokušaju, koj je objavio rat novcu. Ova Don Kihotovska borba čoveka koji želi da se uzdigne iznad jedne celokupne klase u društvu, umalo je Gordona koštala života. Ljubav njegove porodice, žrtva koju je njegova sestra podnosila, poštovanje njegovih ideala od strane njegove devojke nisu bili dovoljan razlog za mladog pesnika da prihvati „dobar“ posao. Pokušavao je da završi kapitalno delo „Londonaska zadovoljstva“, ali misao da je poezija prošlost 1935. dovela je do toga da 400 stihova završi u kanalizaciji.

Kroz roman se kao motiv pojavljuje i jedna čudna biljka aspidistra, stvorenje koje je proganjalo Gordona. On nije krio svoju mržnju prema njoj. Bio je to prezir koji je osećao prema radničkoj klasi. Prema ljudima koji su brinuli o par obroka dnevno, par piva nedeljno sa prijateljima u zadimljenim i prljavim barovima po mračnim ulicama Londona. Duvan i gas za grejanje bio je jedini luksuz koji su sebi mogli da priušte, i to samo ako se pokoro onome ko sve kontroliše.

Zveckanje novca u džepu za Gordona je predstavljao veliki nemir. Život bez novca značio je dotaći samo dno. Gladovati danima, a onda kad možeš sebi da priuštiš pojedest malo margarina i suvog hleba i čaja koji je više ličio na prljavu vodu sa malo šećera. Bila je to sloboda. Radio je kratko u reklamnoj agenciji, imao je dobar posao. Posao od četiri funte nedeljno sa kojima je mogao da priušti sebi čak i aspidistru. Posle majčine smrti daje otkaz i kreće put ka dnu, za koji je mislio da je put ka slobodi. Da li će ga nešto sprečiti, samo je Orvel znao tako je ostalo do samog kraja romana. To je jedna od stvari zbog koje vas ovaj roman drži u neizvesnosti od prve do poslednje stranice.

(Ovu rubriku *Monitor* realizuje u saradnji s knjižarom Karver)

TO NAILAZI TIŠINA

Rijetki su trenuci istinskog uživanja u majstorstvima poezije. Takve trenutke doživljavao sam uvijek kada bih čitao verse Mladena Lompara, pjesnika, likovnog estetičara, iznimne duhovne okomice crnogorskog pjesničkog Panteona...

Ipak, mojoj pozornosti često je bliska posebno jedna pjesma Mladena Lompara. *To nailazi tišina*, pjesma je nevjerovatne neke krajnje egzistencijalne liričnosti. Svi smo slabi i nemoćni u trenucima fizičkog klonača, u trenucima (samo)svijesti da nam je blizu zemni kraj. Te trenutke pjesnik Lompar poetski smireno, jednim *largo* tonom saopćava navješćujući, predskazujući da *To nailazi tišina*...

Kako grozomorno istinito zvuče uvodni versi koji ekspliciraju sva naša svakodnevlja:

Prvo nema onih drugih što su uvijek bili tu, uvijek. To nailazi tišina...

Pjesnik pojačava beznađe svog nestajanja ili oproštaja od života gradirajući opću ravnodušnost i dragih osoba iz osobnog najbližeg okoliša:

*Jer sve više, nema ni onih drugih, koje volimo
Gospode, hoćeš li im oprostiti?*

Takav eliotovski kondenzat poetičke snage dotiče tangentno krajnosti naših življenja, rođenje i dolazeću smrt, kroz *prosipanje horizonata*, jer Lompar rijetko precizno konstatira:

Naša kružnica postaje toliko velika da se više ništa ne može zadržati i horizonti se prosipaju...

Svoju samoću kao prolog životnoj

završnici konstatira jednostavnim, ubojitim i krajnje istinitim versom *Sami smo*, Lompar nalazi *tajnu* tog apokaliptičkog trena kroz verse:

*Po pravilu, samo mrtvi redovno
navraćaju. A mi trajemo u bjelini nemoći.
Neprohodnoj...*

A onda zaključak kao samoopomena:
I zaključimo da smo loše odživjeli...

Veliki crnogorski bard poetskog iskaza ovu veličanstvenost rekvijumske poezije zaključuje nekom majstorskom ironijom:

*Nije više važno što je sve oduvijek tako.
Kao da se ništa slično nije desilo..."*

Lompar je pjesnik duboke kontemplativne zapitanosti, snažnog evokativa da izgradi slike *nutarnje duše*, njegove slike nikada ne pripadaju logici arteficialnog, ponajmanje logici samodopadnosti...

Pišući o kraju ljudskog vijeka Lompar je uspevao da osjeti onu *diferentia specifica* kada čovjek, u trenu, analizira sve ono što je činilo do tada proživljeni život.

Egzistencijalna komponenta kod ovog velikana crnogorskog pjesništva i sam kraj života doimaju se kao kontinuitet ljudskog trajanja bez apokaliptičkih *trzaja*, s temeljnom filozofskom razložnošću.

Zato je, a to ova pjesma zorno svjedoči, Lompar još za života postao klasikom, ugradivši svoje djelo u monument crnogorske umjetnosti uopće, a ne samo književnosti!

Piše:
Gradimir
GOJER

To nailazi tišina, Mladena Lompara je pjesma nevjerovatne neke krajnje egzistencijalne liričnosti. Ova pjesma zorno svjedoči da je Lompar još za života postao klasikom, ugradivši svoje djelo u monument crnogorske umjetnosti

BOJANA BURNAĆ, REDITELJKA I SNIMATELJKA

Priča o najdubljoj ljudskoj motivaciji

Nagrađivani film *Moj život bez zraka* rediteljke Bojane Burnać prikazan je na devetom UnderhillFestu, Međunarodnom festivalu dugometražnog dokumentarnog filma u Podgorici. Film je uzbudljiv dokumentarac koji prevazilazi žanr i postaje zapis o prolaznosti, onostranom i čudesnom u životu svakog od nas.

Bojana Burnać magistrirala je kameru na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Direktorka fotografije na kratkometražnim i dugometražnim igranim, dokumentarnim i eksperimentalnim

Blackout je tačka preokreta u sportu između kvalifikacije i diskvalifikacije, može biti preokret iz života u smrt, a za mene je bila preokret u razmišljanju o najdubljoj ljudskoj motivaciji i davanju

filmovima. Prva direktorka fotografije u hrvatskoj kinematografiji koja je snimala dugometražni igrani film. Podvodna snimateljka, roniteljka na dah, napredna roniteljka-spasiteljka s bocom, roniteljka pod ledom, roniteljka u podvodnim pećinama, samostalna planinarka,

speleološkinja... *Moj život bez zraka* njen je rediteljski prvijenac. Svjetsku premijeru film je imao na prestižnom *Hot Docs* u Torontu.

MONITOR: „*Moj život bez zraka*” prikazuje višestrukog svjetskog prvaka i rekordera u ronjenju na dah Gorana Čolaka,

kojeg ste pratili tokom pet godina. Kako ste upoznali Čolaka i odlučili da snimate ovaj film?

BURNAČ: Profesionalnim ronjenjem na dah sam se počela baviti zbog želje i potrebe za podvodnim snimanjem. Na svom prvom sportskom natjecanju u apneji vidjela sam nešto vrlo neobično, kolektivno voljno padanje u nesvijest. Nesvijest ili blackout nastupi kao posljedica niske saturacije kisika u tijelu tijekom dugog zaronu, ali može se artikulirati i kontrolirati, pa tako i izbjeći. Blackout je točka preokreta u sportu između kvalifikacije i diskvalifikacije, može biti preokret iz života u smrt, a za mene je bila preokret u razmišljanju o najdubljoj ljudskoj motivaciji i davanju. Snimanje filma je bila metoda istraživanja što nas motivira na ne-disanje, pa jednako tako i na disanje. Gorana sam upoznala na zajedničkim treninzima ronjenja na dah koje je provodio tadašnji trener hrvatske reprezentacije Ivan Drviš. Goran se isticao zrelim odnosom prema sebi i sportu, bez fantazija i mistifikacije, što smatram vrlo bitnim kada je u pitanju prezentacija svjesnog rizika od smrti i mašti podatnog velikog plavetnila. A, tada još nije bio svjetski rekorder.

MONITOR: *Film prikazuje njegove najvažnije trenutke pod vodom, kada nadilazi sopstvene tjelesne mogućnosti i obara svoje i svjetske rekorde. S obzirom na to da ste snimateljka, koliko ste imali usnimljenog materijala i da li je bilo teško da montirate film, da se odreknete mnogih zabilježenih trenutaka?*

BURNAČ: Snimila sam osamdeset osam sati audio-vizualnog

Bilo mi je nužno prehodati vlastitu samoću kako bih mogla donijeti odluke o nekome drugome. Imala sam osjećaj da se završetak filma dogodio u trenu

materijala. Bilježenje trenutaka bila je vrsta komunikacije, traženje međusobnog razumijevanja, analiza stvarnosti, proces rada. Vrlo sam kritična prema značenju kojeg svaki filmski kadar u sebi nosi i svrsi koju eventualno može kasnije postići, nemam sentiment prema odricanju. Kroz taj proces Goranov i moj odnos je sazrio, također sazrijelo je i moje iskustvo apneje. Montaža filma se odvijala u tri faze s međusobnim vremenskim intervalima od par mjeseci. U prvoj fazi selektiran je materijal koji je dolazio u obzir da bude u filmu, od osamdeset osam sati izabrana sam pet sati i trideset minuta. To mi je bio najljepši dio posla! Nakon toga sam prehodala Velebit s juga na sjever, tzv. Velebitsku transferzalu, Bijele i Samarske stijene u Gorskom Kotaru, i otok Cres, sama. Bilo mi je nužno prehodati vlastitu samoću kako bih mogla donijeti odluke o nekome drugome. Imala sam osjećaj da se završetak filma dogodio u trenu. Film ima 120 kadrova o čemu me obavijestio kolorist kada je rekao da će to biti lak posao za njega.

MONITOR: *Koliko vremena ste proveli u istraživanju i pripremi za film i da li ste se odmah odlučili za nenarativni dokumentarac?*

BURNAČ: Istraživanje teme za film je trajalo godinu dana. Tada sam odlučila o kome će biti film i zašto. Imala sam stvoren odnos spram pokreta kamere, svjetla i kompozicije slike kao vizualnim filmskim narativima koji utemeljuju odnos prema liku i temi. Polazila sam od subjektivnog iskustva prema van, prema gledatelju dok sam tražila simbolički odnos u filmskoj formi, nikada obrnuto. Shvaćala sam da to treba biti film bez disanja, bez dijaloga i bez glazbe, a dramatičan i napet, potvrdu za to sam ispitivala sve do samog kraja montaže. Film gotovo ništa ne objašnjava. Držanje daha je ekstremna disciplina, zbog opasnosti izvođenja apneje bitno je da svaki gledatelj donese svoje mišljenje o temi, zato sam se htjela lišiti svih filmskih sredstava za manipulaciju gledateljem.

Držanje daha je ekstremna disciplina, zbog opasnosti izvođenja apneje bitno je da svaki gledalac donese svoje mišljenje o temi, zato sam se htjela lišiti svih filmskih sredstava za manipulaciju gledaocima

MONITOR: *Koliko se na kraju film razlikuje od one početne ideje?*

BURNAČ: U snimanje sam krenula s idejom o tri lika u filmu. To su bili Goran, svjetski rekorder koji nikada ne posustaje, zatim svjetska rekorderka koja je svoj rekord napravila u trudnoći i time riskirala život fetusa, i ja koja volim blackout bez interesa prema medalji. Zamišljala sam da ću kroz temu o jednom udahu suptilno preispitati koje su etičke granice onoga što želimo. Sigurno sam to i napravila.

MONITOR: *Je li bilo teško da dobijete povjerenje ljudi koji su bili uključeni u stvaranju filma?*

BURNAČ: Postojala je velika odbojnost prema dokumentarcu o sportu, iako sam se trudila predočiti kako su mentalno-psihološki obrasci držanja daha u srži ljudske egzistencije. Kroz godine iskustva rada kao žena snimateljica u industriji kojom dominiraju muškarci, naučila sam nedostatak povjerenja drugih koristiti kao svoj kreativni prostor slobode. Snaga odnosa i povjerenja koje sam imala s ljudima koji su bili ispred kamere i s nekolicinom ljudi iza kamere dovoljna je za novu borbu.

MONITOR: *Iako je film o svjetskom prvaku u ronjenju, Vaš film je daleko od sportskog dokumentarca, kao i što ste rekli u prethodnom odgovoru. Naslov filma „Moj život bez zraka” ima doslovni i metaforički smisao.*

BURNAČ: U idealnom smislu, ovaj film bi motivirao druge ljude da

ostvare sebe u svome izboru.

MONITOR: *Rekli ste da ronite. Kada ste se zainteresovali za taj sport i naravno koliko Vi možete dugo pod vodom bez vazduha?*

BURNAČ: Ronim od 2010. godine i u svrhu demistifikacije „ljudi delfina” mogu reći da držim dah šest minuta.

MONITOR: *Gledali ste kako ronioci svojevolutno padaju u nesvijest, u blackout. Zaintersovali ste se za tu pojavu i počeli ste da je istražujete i sa naučnog stanovišta?*

BURNAČ: Od samog početka treniranja puno sam učila o fiziološkim procesima tijela u apneji. Razumijevanje fiziologije držanja daha je nužno za sigurnosni napredak, a meni je fenomenalno zanimljivo. Trener Ivan Drviš u suradnji s profesorom doktorom Željkom Dujićem 2013. godine pokrenuo je znanstvena medicinska istraživanja o mehanizmima mozga za preživljavanje u apneji. Ispitivanja se provode na elitnim roniocima na dah. Istraživanje je brzo preraslo u svjetski tim najboljih znanstvenika, jer rezultati koje smo dobivali su revolucionarni i potpuno mijenjaju poimanje čovjeka. Na primjer, otkrili smo da mozak nikada nije bez kisika. Mozak ima više kisika nego dok dišemo i ta vrijednost ostaje konstantna tijekom cijelog perioda držanja daha. Blackout je obrambeni mehanizam mozga i sve do tu znamo da nema moždanih niti drugih oštećenja. Sada su u tijeku istraživanja o tome što se događa s mozgom u blackout-u! Ovim istraživanjima saznali smo zašto dišemo, a kada otkrijemo blackout po prvi puta ćemo znati kako čovjek umre. Rezultati ovih istraživanja povećavaju sigurnost ronioca, ali se također koriste u svakodnevnoj medicinskoj praksi s bolesnicima. Primarno sam se upustila u ta istraživanja zato jer sam htjela osjetiti sve kroz što je Goran prolazio a da bih mu mogla postaviti pravo pitanje. Dalje me odvela strast.

Miroslav MINIĆ

Iz Hrvatske se ne ide zato što nema novca nego zato što nema nade

Iseljavanje iz Hrvatske je, kao i iseljavanje iz Sirije ili Afganistana, posljedica gubitka vjere i nade u budućnost zajednice. Ili gubitak vjere u europeizaciju zemlje. Želi li itko vratiti zajednici tu vjeru i nadu

Piše: Miljenko Jergović

Zašto ljudi odlaze? Zato što mogu, zato što imaju kamo ili zato što moraju? Pitanje je to za svakoga pojedinačno, ali redom odlaze da se nikad više ne vrate. Odlaze jer svoj grad i zemlju ne doživljavaju kao pogodno mjesto za život. I sigurni su da ona to neće ni postati. Vrlo je često tu ključ u djeci: ljudi ne žele da im djeca tu odrastaju i da prolaze kroz isto ono kroz što su oni prošli, sve dok jednoga dana i ona, ta djeca, ne shvate da je oдавно već trebalo otići. Oni koji odlaze obično su na sebe ljuti što nisu otišli mnogo ranije. Svaki mjesec ili godina čekanja da stvari krenu nabolje u stvari

su izgubljeno vrijeme.

Najprije se, još od kraja ratova iz devedesetih odlazilo iz Bosne i Hercegovine. Prvo prema Zagrebu, a onda dalje, u Njemačku, Kanadu, Ameriku, pa sve do na kraj svijeta. Tako su vremenom gotovo sasvim opustili krajevi oko Livna i Tomislavgrada, koji su još od ranije bili živa gastarbajterska vrela. Bilo je to u ono vrijeme kada su, priča se, Hrvati bili diskriminirani u Titovini i u socijalističkoj Bosni i Hercegovini, nisu mogli do posla, zavičaji su im bili sustavno zapostavljani, pa su svoj život i sudbinu dokupljivali na njemačkim bauštelama. Samo što su tada sami odlazili, dok

bi ih žena i djeca doma čekali. Jednoga dana kada u Njemačkoj zarade vratit će se u rodni kraj, gdje će sami, bez državne i partijske pomoći, ostvariti ideal boljega života. Danas više ne odlaze tako, nego vode ženu, djecu, muža, preseljavaju dom, sve s jasnom i nedvosmislenom namjerom da se više nikad ne vrate. U međuvremenu se transformirao ideal boljeg života ili se transformirao zavičaj: tu više nema uvjeta za život ili nema nade da bi ikad moglo biti bolje.

Konačni, finalni odlazak iz onih dijelova Bosne i Hercegovine u kojima, zapravo, nije bilo rata zbio se, barem što se Hrvata tiče, nakon što je Hrvatska ušla u Europsku Uniju, a hrvatski su pasoši bosanskohercegovačkih Hrvata postali konvertibilni. Samo što se sad više nitko nije zaustavljao u Zagrebu: išlo se direkt za Njemačku i išlo se zauvijek.

Ubrzo zatim, ili usporedo

s njima, krenuli su masovno odlaziti ljudi iz Slavonije, Zagreba, cijele Hrvatske. I to, kako statistike kažu, uglavnom oni koji su ovdje imali posao, bolje obrazovani, solidnijeg imovnog stanja, neki gradski svijet. Oni su najmobilniji, pa putuju prvi. Nakon njih će i ostali. I da, odlazi se kao iz Livna i Tomislavgrada, tako što se iseli sav kućni živalj. Trajno i zauvijek.

Odlaze li ti ljudi iz ekonomskih razloga? Da, pomalo i iz ekonomskih. Odlaze li, možda, iz političkih razloga? Da, ali ako se politika shvati u najširem mogućem smislu. Ali najprije odlaze zbog sve veće razlike koja postoji između životnog ideala ovoga tu svijeta i životnog ideala onoga tamo svijeta. Nekadašnji su gastarbajteri išli na privremeni rad u inozemstvo uvjereni da će im to omogućiti da kod kuće ostvare ideale onoga tamo svijeta. Od svojih milih i beskrajno lijepih i ubavih

vukojebinica oni su htjeli stvoriti Njemačku, pa su zato u zavičaju gradili kuće kao u Njemačkoj, u kojima će, mislili su, jednom provesti najljepše dane svojih života. Današnjim odlazećima takvo što nije ni na kraj pameti. Odlaze da bi zauvijek otišli, da bi s jedne prešli na drugu stranu, da bi se u najvažnijem životnom izboru opredijelili za onaj tamo svijet, za ono tamo kraljevstvo nebesko, u kojemu vladaju pravda i zakoni. Oni su u stvari migranti, koji se samo po svojim pasošima razlikuju od migranata iz Sirije i Afganistana, ali se od njih supstancijalno ne razlikuju. Štoviše, netko se od njihovih ubogih supatnika možda i odluči vratiti svojoj dalekoj istočnoj kući, jer će mu se, možda, zgaditi odnos Zapada prema njemu i njegovima.

Našima takvo što neće na um pasti, jer su bijeli i svjetlooki, pa Zapad prema njima nema predrasuda. Oni će, za razliku od Sirijaca i Afganistanaca, ubrzo postati

Nijemci, Irci, Francuzi, Belgijanci... Zato i odlaze, zato što u ovom identitetu za njih više nema života ni nade. Je li to zbilja moguće, to da je problem s identitetom? Ako mislite da nije, zašto onda ovoliki ljudi odlaze? Pa ne živi li se u Hrvatskoj danas mnogo bolje nego što se živjelo u vrijeme kada se nije odlazilo? I nije li čovjek u današnjoj Hrvatskoj, ipak, formalno slobodniji nego što je bio u vrijeme socijalizma? Nema u ovim pitanjima ironije.

Jedan od prvaka Crkve u Hrvata prije nekoliko mjeseci izrekao je da su veleizdajnici svi oni koji odlaze. Čime je, naravski, samo ubrzao odlaženje. Malo je čudno živjeti u zemlji u kojoj se s najviših, makar i neformalnih, pozicija vlasti ljude koji se nekamo sele optužuje za najteži zločin protiv zajednice. Uostalom, kakva je to zajednica čija je kohezija zasnovana na moranju? A neki je dan jedan lokalni političar, prema svjedočenju drugog lokalnog političara, na društvenim mrežama teške i naporene roditelje optužio za to što im djeca pobjegoše u inozemstvo. Ili je tu riječ o šegačenju – čemu uostalom i služe svi ti fejsbuci i tviteri – ili se čovjek malo pogubio u bespućima hrvatske svakodnevice. Ali možda je stvarno problem u roditeljima. Ne stvarnim, nego metaforičnim. Možda je problem u tome što je današnjem naraštaju u Hrvatskoj unaprijed zadato da će živjeti mimo svijeta, mimo onoga kako se živi u Berlinu ili Dublinu.

Mogu li tzv. demografske mjere odvratiti ljude od odlaska? Naravno da ne mogu i naravno da je sasvim nebitno koliko bi takve mjere koštale. Ljudi ne odlaze zato što nemaju uvjeta za život, nego odlaze zato što im se obećani model života u Hrvatskoj ne dopada. I to se onda

može riješiti na dva načina. Prvi je da se zatvore granice, da im se oduzmu osobni dokumenti, da im se onemogući da nađu posao u Njemačkoj i Irskoj. Dakle, da Hrvatska što prije izađe iz Europske Unije i da nabrzinu stvori neki autarkični model društvenoga i državnog organiziranja i preživljavanja, recimo nešto po ugledu na Lukašenkovu Bjelorusiju. Drugi način da se iseljavanje uspori, a s vremenom i zaustavi, jest da se Hrvatska svjetonazorno,

Jedan od prvaka Crkve u Hrvata prije nekoliko mjeseci izrekao je da su veleizdajnici svi oni koji odlaze. Čime je, naravski, samo ubrzao odlaženje. Malo je čudno živjeti u zemlji u kojoj se s najviših, makar i neformalnih, pozicija vlasti ljude koji se nekamo sele optužuje za najteži zločin protiv zajednice

duhovno i politički europeizira, te da njezine elite prihvate to da je u ovoj zemlji normalno ono što je normalno u Njemačkoj ili u Irskoj. Ako bi ekonomski razlozi postali jednim razlozima za iseljavanje iz zemlje, iz Hrvatske bi malo tko odlazio. A oni koji bi odlazili, ne bi odlazili zauvijek, niti bi za sobom povlačili sve svoje živo i mrtvo. Cilj demografske politike, kad bi takvo što uopće postojalo ili kad bi bilo

racionalno postavljeno, bio bi da se današnji i sutrašnji hrvatski migranti nekako transformiraju u hrvatske gastarbajtere. Na one koji su već otišli lijepo se može zaboraviti.

Postoji vjerovanje među crkvenim svijetom i desničarima, o kojem se možemo osvjedočiti i po crnim rupama fejsbuk komentara ispod tekstova na webu o problemima iseljavanja, da će s iseljavanjem urbanog, obrazovanog i boljestojećeg stanovništva ojačati desna, klerikalna Hrvatska, te da će to donijeti konačnu i trajnu pobjedu neke zamišljene klero-frankističke revolucije. Zašto? Zato što su oni koji ostaju domoljubi ili zato što su nesposobni za odlazak? Ni jedno ni drugo nije realno, niti oni koji odlaze mijenjaju naravi zajednice koja ostaje. Oni su samo brži u migriranju. Ali zajedno s njima, ili ubrzo nakon njih, na red će doći i ostali, vjerujući i nevjerujući, lijevi i desni. Naivno je očekivati da drukčije bude.

Iseljavanje iz Hrvatske je, kao i iseljavanje iz Sirije ili Afganistana, posljedica gubitka vjere i nade u budućnost zajednice. Ili gubitak vjere u europeizaciju zemlje. Želi li itko vratiti zajednici tu vjeru i nadu? Političar koji bi danas takvo što pokušao ne bi se baš dobro proveo. Na njega bi sa svih strana nasrnuli hejteri i verbalni atentatori.

Ine bi prikupio baš previše glasova na sljedećim izborima. Ljudi se plaše europeizacije vlastite zemlje, iz koje onda bježe u Europu. To se danas događa i to je, bit će, posljedica nekih neodgovornih jučerašnjih politika. Samo što se u nas ni o tome ne želi govoriti. Stvarnost o kojoj se šuti neće, međutim, prestati da bude stvarnost.

(jergovic.com)

BOJE JUTRA

JUTARNJI PROGRAM TELEVIZIJE VIJESTI

**RADNIM DANIMA
OD 6:30^h DO 9:30^h**

Liderstvo Crne Gore koje vlast ne pominje

Svi iz vrhova crnogorske vlasti godinama se hvale da je Crna Gora lider u svemu i svačemu dobrom ne samo u regionu, nego i šire. Ali od njih nikad ne čusmo da zauzima visoko mjesto po kriminalu, korupciji, nezaposlenosti...

Ovih dana saznali smo iz medija, a ne naravno od naših zvaničnika, da je Crna Gora lider po broju lakog naoružanja u odnosu na broj stanovnika i po tom što njeni građani udišu tri puta više kancerogenog radona od ostalih stanovnika naše planete!

Crna Gora, u stvari, i Srbija dijele prvo mjesto na listi evropskih zemalja po broju lakog naoružanja na 100 stanovnika. To je pokazalo istraživanje Centra za ispitivanje javnog mnjenja pri Institutu za međunarodne i razvojne studije u Ženevi. Na svakih 100 stanovnika Srbije i Crne Gore dolazi 39,1 komad lakog naoružanja.

Na globalnoj listi Instituta za međunarodne i razvojne studije u Ženevi Srbija i Crna Gora sa 39 komada oružja na 100 ljudi zauzimaju visoko treće mjesto, odmah poslije Sjedinjenih Američkih Država i Jemena.

I druge zemlje iz našeg okruženja dobro su se plasirale: Bosna i Hercegovina zauzima peto mjesto sa 31,2 komada lakog naoružanja, Makedonija sedmo sa 29,8, a Kosovo 11. mjesto sa 23,9 komada lakog naoružanja.

Suvišno je naglašavati da je dovoljno naoružanje kod građana, što legalno što nelegalno, veliki problem za opštu bezbjednost o čemu svjedoče i učestala ubistva u Crnoj Gori.

I *Monitor* je o tome nedavno pisao, ali, i pored akcija policije, naši građani i dalje vole da drže arsenale oružja u svojim kućama i stanovima i da ga lako potežu. Kažu to je naša

tradicija, ali zar moramo robovati takvoj tradiciji?

I još jedna alarmantna vijesti. Saznali smo da udišemo 2,8 i puta više kancerogenog gasa radona od ostalih stanovnika planete Zemlje! Prema nalazima Svjetske zdravstvene organizacije radon je prvi uzročnik karcinoma pluća kod nepušača, a drugi kod pušača.

U Vladinoj Strategiji zaštite od radona za period 2019 - 2023, navodi se da se kao parametar za analizu uzima dnevno vrijeme boravka u zatvorenom prostoru,

odnosno 80 odsto. Srednja godišnja koncentracija najniža je u opštini Budva (40 bekerela), a najveća u Nikšiću 201 bekerel. Radi se samo o prosjecima, tako da u nekim stanovima koncentracija može da bude mnogo veća ili manja.

Prije nekoliko godina u Izvještaju Agencije za zaštitu životne sredine objavljeno je da je zbog problema radona kontrolisano deset škola u Podgorici i okolini i registrovani su zabrinjavajući rezultati.

Dragan Marković
(elektronskom poštom)

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:
Swift Address: RZBAATWW
Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA
Beneficiary's bank:
Party Identifier: 1-55.097.455 EUR
Swift Address: LOVBMEPG
Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO
IBAN ME25565005010000413202
Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica
Kopiju uplate obavezno poslati
na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, UI.Trg republike bb

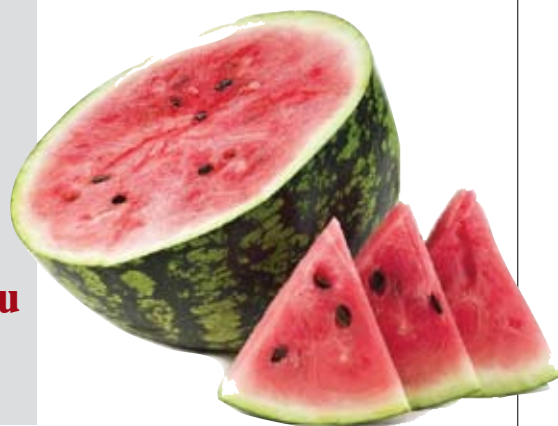
OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka *Monitora*, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija *Monitora*

Hladna lubenica i jaki zagrljaji

**Ne vjerujte
ljudima koji mogu
da prestanu da jedu
lubenicu iako
su se najeli**

Dragi moji, „ISTRAŽIVANJE UOČI MUNDIJALA U RUSIJI: Srbi imaju veći od Hrvata i od Švajcaraca!“ Ne mogu da verujem da je neko trošio vreme da bi utvrdio ove podatke, ali eto, izađe u vestima. Sigurna sam da će ovo merenje, ko ima veći, mnogo pomoći fudbalerima protiv Brazila. Od lepih vesti za danas izdvajam: probala prvu lubenicu ove sezone.

Stigle prve lubenice, kako izabrati najslađu? Ni to više nije jednostavno. Jer ovde je sve postalo naopako... zaustavio se naš snažan poriv da ozbiljno i dugotrajno zagledamo i kuckamo svaku lubenicu pojedinačno, u stilu tročlane komisije za nabavku ma kakvog materijala.

„Komšinice, je l' to biraš slađu lubenicu?“

„Ma kakvi, vežbam za perkusionistu.“

Ono kad čukaš u lubenicu, a ni sam ne znaš šta treba da čuješ. Je l' i vama pada na pamet da će, dok kuckate po lubenici da vidite koliko je dobra, neko iznutra jednom pitati: „Ko je?“

Zapravo treba ovako: lubenicu kucati srednjim prstom, stisnuti je sa obe šake i vratiti je na mesto odakle ste je uzeli, potom sačekati avgust pa kupiti. Jednostavno je, nisu one prave dok te umesto svakodnevnog glasa: „Staro gvožđe, akumulatore, kreke vese kupujem“, ne probudi onaj koji će te radovati dva meseca: „Ajmo lubenica! Slatka kao med, hladna kao led!“ Provučeš čupavu glavu kroz prozor, prokrmeljaš i izabereš pogledom neku sa konjskih kola ili raspalog kombija. „Ajde gospoja, šta se femkaš, svaka je dobra, da ti umrem ako nijel!“, kune se ciga.

Nekad se zapitam šta će mi čovek, a onda se setim da počinje sezona lubenica i da bi neko trebalo da ih nosi do kuće. Krajnje je vreme da prestanemo da glumimo nezavisne, jake žene. Ni lep ni uporan, nego onaj što donese lubenicu od petnaest kila!

Da se prisetimo i ovog. Nekako u ovo vreme, pre dve godine, ubijen je Vladan Marinković, prodavac lubenica, od strane komunističke policije. Niko nije odgovarao.

Ako kupujete lubenicu na karlovačkoj pijaci, mala je verovatnoća da ćete kupiti neku koja ne valja. Sve ih je pokupovao moj komšija. Ne baca ih u smeće, secka koru po koru i hrani prasid.

Nije komšija dobar čovek. Nije ni loš čovek. Jednostavno je pravedan. Sad nešto razmišljam, prosto je dirljivo koliko čovek (ne mislim na komšiju) voli sebe, uprkos svemu što o sebi zna. Za prezir drugih potrebno mu je mnogo manje podataka.

Ne verujte ljudima koji mogu da prestanu da jedu lubenicu iako su se najeli... Kod nas u kući vlada poverenje, samo da vas obavestim. Možemo mi, izgleda, mnogo toga dobrog da podelimo kad već ovako, na ravne časti, lubenicu...

Kad smo igrali protiv Kostarike, bilo je to „zato što su među prvima priznali Kosovo“: protiv Švajcarske zato što je nekolicina igrača sa Kosova. šta li će biti sad protiv Brazila? Što su nam uvalili pokvarenu kafu, šta?! Ovu prethodnu smo namerno izgubili da bismo u utakmici protiv autsajdera Brazila dokazali svoju dominaciju, pobedili i prošli u sledeći krug.

Potreban mi je neki neotkriveni komad zemlje na jugu sveta i odmor od pretvaranja da postojim. Jedno rame za pod glavu, prostrano kao letnja noć i toplo kao ognjište – dovoljno da osetim sve na sve moguće načine.

P. S. Broj odlazaka u WC dokazuje da u lubenici od deset kilograma ima sto litara vode. Iliti voda ima četiri agregatna stanja: čvrsto, tečno, gasovito i lubenica!

Nataša ANDRIĆ

SVJETSKA PRVENSTVA
U FUDBALU (III)Brazilu trofej Žila Rimea
u trajno vlasništvo

Na
posljednjih
pet
prvenstava
učestvovala
su po 32
fudbalske
ekipe

Osmo Svjetsko prvenstvo u fudbalu održano je 1966. godine u Engleskoj. Učestvovalo je 16 reprezentacija: 10 iz Evrope, četiri iz Južne Amerike i po jedna iz Azije i Sjeverne Amerike. Pobjednik osmog FIFA Svjetskog kupa bila je Engleska, koja je u finalu pobijedila Njemačku sa 4:2 poslije produžetka.

Konačan plasman: Engleska, Njemačka, Portugal

Deveto prvenstvo održano je 1970. godine u Meksiku. Učestvovalo je 16 reprezentacija: 10 iz Evrope, tri iz Južne Amerike, dvije iz Sjeverne Amerike i jedna iz Afrike. Pobjednik je bio Brazil, koji je u finalu pobijedio Italiju sa 4:1. Pošto je Brazilu to bila treća titula, reprezentacija Brazila dobila je trofej Žila Rimea u trajno vlasništvo.

Konačan plasman: Brazil, Italija, Njemačka

Deseto Svjetsko prvenstvo održano je 1974. godine u Njemačkoj. Na turniru je učestvovalo 16 reprezentacija: devet iz Evrope, četiri iz Južne Amerike, i po jedna iz Azije, Afrike i Sjeverne Amerike. Pobijedila je Njemačka, koja je u finalu pobijedila Holandiju sa 2:1.

Konačan plasman: Njemačka, Holandija, Poljska

Jedanaesto prvenstvo održano je 1978. godine u Argentini. Takmičilo se 16 reprezentacija: 10 iz Evrope, tri iz Južne Amerike, i po jedna iz Azije, Afrike i Sjeverne Amerike. Pobjednik 11. FIFA Svjetskog kupa bila je Argentina, koja je u finalu pobijedila Holandiju sa 3:1 poslije produžetka.

Konačan plasman: Argentina, Holandija, Brazil

Dvanaesto Svjetsko prvenstvo u fudbalu održano je 1982. godine u Španiji. Na njemu su učestvovala 24

reprezentacije: 14 iz Evrope, četiri iz Južne Amerike, dvije iz Afrike, dvije iz Sjeverne Amerike i jedna iz Azije. Pobjednik je bila Italija, koja je u finalu pobijedila Njemačku sa 3:1.

Konačan plasman: Italija, Njemačka, Poljska

Trinaesto prvenstvo održano je 1986. godine u Meksiku. Učestvovala su 24 reprezentacije: 14 iz Evrope, četiri iz Južne Amerike, i po dvije iz Azije, Afrike i Sjeverne Amerike. Pobjednik je bila Argentina, koja je u finalu savladala Njemačku sa 3:2.

Konačan plasman:

Argentina, Njemačka, Francuska

Četrnaesto prvenstvo održano je 1990. godine u Italiji. Na turniru su učestvovala 24 reprezentacije: 14 iz Evrope, četiri iz Južne Amerike, i po dvije iz Azije, Afrike i Sjeverne Amerike. Pobijedila je Njemačka, koja je u finalu pobijedila Argentinu sa 1:0.

Konačan plasman: Njemačka, Argentina, Italija

Petnaesto Svjetsko prvenstvo održano je 1994. godine u SAD-u. Takmičile su se 24 reprezentacije: 14 iz Evrope, četiri iz Južne Amerike, i po dvije iz Azije, Afrike i Sjeverne Amerike. Pobjednik 15. FIFA Svjetskog kupa bio je Brazil, koji je u finalu pobijedio Italiju sa 3:2 poslije penala.

Konačan plasman: Brazil, Italija, Švedska

Šesnaesto prvenstvo održano je 1998. godine u Francuskoj. Učestvovala su 32 ekipe: 15 iz Evrope, po pet iz Južne Amerike i Azije, četiri iz Afrike i tri iz Sjeverne Amerike. Pobjednik je bila Francuska, koja je u finalu pobijedila Brazil sa 3:0.

Konačan plasman: Francuska,

• Alfredo di Stefano

Brazil, Hrvatska

Sedamnaesto Svjetsko prvenstvo u fudbalu održano je 2002. godine u Južnoj Koreji i Japanu. Na turniru su čestvovala 32 reprezentacije: 15 iz Evrope, pet iz Južne Amerike, pet iz Afrike, četiri iz Azije, i tri iz Sjeverne Amerike. Pobjedio je Brazil, savladavaši u finalu Njemačku sa 2:0.

Konačan plasman: Brazil, Njemačka, Turska

Osamnaesto prvenstvo održano je 2006. godine u Njemačkoj. Učestvovala su 32 reprezentacije: 14 iz Evrope, četiri iz Južne Amerike, pet iz Afrike, pet iz Azije i četiri iz Sjeverne Amerike. Pobjednik - Italija, koja je u finalu pobijedila Francusku 5:3 poslije penala.

Konačan plasman: Italija, Francuska, Njemačka

Devetnaesto prvenstvo održano je 2010. godine u Južnoj Africi. Na turniru su čestvovala 32 reprezentacije: 13 iz Evrope, pet iz Južne Amerike, šest iz Afrike, četiri iz Azije i tri iz Sjeverne Amerike. Pobjednik je bila Španija, koja je u finalu pobijedila Holandiju sa 1:0

Konačan plasman: Španija, Holandija, Njemačka

Dvadeseto Svjetsko prvenstvo u fudbalu održano je 2014. godine u Brazilu. Učestvovala su 32 reprezentacije: 13 iz Evrope, šest iz Južne Amerike, pet iz Afrike, četiri iz Azije i četiri iz Sjeverne Amerike. Pobjednik 20. FIFA Svjetskog kupa bila je Njemačka, koja je u finalu savladala Argentinu sa 1:0 poslije produžetaka.

Konačan plasman: Njemačka, Argentina, Holandija

(Nastavlja se)

Pripremio:
Veseljko KOPRIVICA

Asovi koji nisu igrali na svjetskim prvenstvima

Alfredo Di Stefano

Argentinac, koji je pored Argentine branio boje Kolumbije i Španije. „Gaučosi“ su 1950. odbili da igraju kvalifikacije, Kolumbiju 1954. nije priznala FIFA, pa je Di Stefano bio najbliži Mundijalu 1962. igrajući za „furiju“. Međutim, povreda je zaustavila „plavu strijelu“.

Džordž Best

Evropski fudbaler 1968. godine nije uspio da odvede Sjevernu Irsku na Mundijal. Kada je njegova reprezentacija izborila plasman 1982. u Španiji, on je već bio 36-godišnjak daleko od zenita igre.

Žorž Vea

Blistao je u dresu Milana, tripit je proglašavan za afričkog igrača godine, 1995. je dobio i Zlatnu loptu, ali je bio reprezentativac Liberije. Plasman na Svjetskom prvenstvu 2002. izmakao mu je za samo za jedan bod.

Laslo Kubala

Najbolji igrač Barcelone svih vremena prema izboru 1999, prije pojave Mesija. Igrao je za Čehoslovačku, Mađarsku i Španiju. Trebalo je da nastupi na Svjetskom prvenstvu 1962, ali je, poput Di Stefana, morao da se povuče zbog povrede.

Rajan Gigs

Legenda Mančester junajteda. Cijelu karijeru proveo je na Old Traffordu. Osvojio je brojne trofeje, ali sa Velsom nije imao uspjeha. Bio kapiten Velike Britanije na Olimpijskim igrama 2012, kada je već imao 38 godina.

Erik Kantona

Francuska nije uspjela da se kvalifikuje za svjetska prvenstva 1990. i 1994, a kad je bila domaćin 1998. Kantona je već bio bivši reprezentativac. Kada je napao navijača kung-fu udarcem 1995. godine bio je kapiten „trikolora“. Tada je suspendovan i nikad više nije pozivan da igra.

Valentino Macola

Italijanska legenda. Jedna od najvećih „desetki“ svjetskog fudbala. Sigurno bi igrao na SP 1950. godine da nije tragično izgubio život godinu ranije. Iako povrijeđen, putovao je sa ekipom Torina u Lisabon, a po povratku desila se avionska nesreća koju je preživio samo jedan igrač „bikova“.

Bernd Šuster

Osvojio je Evropsko prvenstvo 1980. sa Zapadnom Njemačkom, ali zbog sukoba sa njemačkim fudbalskim savezom zbog toga što je odbio da igra protiv Albanije da bi prisustvovao rođenju sina, neslaganje sa selektorom Dervolom, svađa sa saigračem Brajtnerom...povukao se iz reprezentacije u 24. godini.

Jan Raš

Velšanin je 80-ih godina prošlog vijeka igrao za najuspješniji engleski tim - Liverpool, ali njegov klupski učinak nije bio dovoljan da igra za državni tim.

Velibor Vasović

Izdanak čuvenih „Partizanovih beba“. Kao kapiten Ajaksa podigao je pehar Kupa šampiona 1971. i povukao se, na vrhuncu slave i sa reprezentacijom nije igrao na svjetskom fudbalskom takmičenju.

Alberto Spenser

Jedan od najboljih južnoameričkih fudbalera svih vremena, golgeter zvani „magična glava“. Igrao je za matični Ekvador i Urugvaj. Ostao je zapamćen kao najbolji klupski strijelac koji nije učestvovao na svjetskom fudbalskom prvenstvu.

Kako ste odlučili da se bavite profesionalnim šminkanjem?

Interesovanje za šminkanje je postojalo još u osnovnoj školi, ali ko uzima dijete za ozbiljno? Gajio sam u sebi tu želju da se bavim *make up*-om dugi niz godina i odlučio sam da je konačno realizujem po mom povratku iz SAD-a krajem prošle godine. Amerika je uticala veoma osvješćujuće na moju viziju karijere, odnosno na to kako vidim sebe u budućnosti. U februaru sam upisao školu šminkanja u Beogradu koja je trajala četiri mjeseca kod najboljeg regionalnog šminkera Dušana Lazića - Laze.

Zbog čega je šminkanje umjetnost, a ne samo zanat?

Veoma sam srećan jer ste jasno istakli šminkanje kao umjetnost u svom pitanju. *Make up work* radi artist, što u duhu jezika objašnjava da vizuelni umjetnik svoj talenat i znanje o *make-up* proizvodima nanosi na lice/tijelo osobe koja želi da dobije najljepšu verziju sebe u datom trenutku. Šminkanje nije zanat, već slobodan duh umjetnika koji služi da uljepša, transformiše, eksperimentiše i podigne samopouzdanje ljudima.

Prvi ste muški make-up artist u Crnoj Gori. Da li muškarci imaju više smisla za estetiku lica nego same žene?

Sa ponosom mogu reći da sam prvi profesionalni *make-up* umjetnik u našoj zemlji. Da bi se muškarac počeo baviti šminkanjem, potrebna je ogromna borba sa predrasudama, a i samim sobom. Nijedan muškarac neće to raditi da bi zaradio, nego mora iskreno da voli i želi da se bavi ovim poslom. Muškarci vide žene sa mnogo fantazije, stila i tačno umiju da procijene odgovarajući balans estetike ženskog lica.

Kako biste opisali svoj stil šminkanja? Kakav make-up preferirate?

Prepoznatljiv stil šminkanja je veoma bitan za svakog majstora šminke. On ga izdvaja iz mase i može da se prepozna po svom radu. Ono

Nikšićanin Branko Perović, poznat i pod pseudonimom HollyB, nedavno je završio prestižnu školu šminkanja kod Dušana Lazića u Beogradu, čime je zvanično postao prvi muški crnogorski make-up artist. Za *Monitor* objašnjava zašto šminkanje smatra umjetnošću, odnosno govori o svom doživljaju ove sve popularnije profesije

što moj stil karakteriše su akcenat na oči, uz određene tonove koji su različiti u odnosu na boju lica, izražene jagodice i na usnama različiti braon tonovi. Po mom mišljenju, to je odraz ženstvenosti.

Kakav je trend u šminkanju aktuelan ove sezone?

Trendovi se mijenjaju iz sezone

u sezonu, uz drastične razlike. Istini za volju, sa najviše pažnje, trendove diktira Kim Kardašijan. Od bronzanog i totalno prirodnog izgleda, prešla je na plavi *smokey eyes*. Ovog ljeta u trendu će biti ljubičasti i roze tonovi i ajlajneri u boji.

Miljana DAŠIĆ